

πότε αίσθηματική πότε επικριτική και σατυρική περιγραφή ενός ταξιδιού στην Ελλάδα («Το ταξίδι μου», 1888, 2 έκδ. 1905) ανάλαβε το διαφάνημα του αγώνα κ' έδωσε το σύνθημα για μια καινούργια εποδο έναντι της καθαρεύουσας. Σαυτό το βιβλίο που η «χυδαία» γλώσσα του έκαμε να σκυλιάζουν οι όπαδοι του καθεστώτος κήρυξε το βαγγέλιο της δημοτικής με φλογερὰ λόγια. Αντίθετα με άλλους, όπως ο Ροΐδης, που στις συζητήσεις τους μεταχειρίστηκαν την καθαρεύουσα, ένωσε ο Ψυχάρης την προπαγάνδα του λόγου και της πράξης. Σ' έπιστημονικές μελέτες, καθώς και σε δηγήματα, ρομάντζα και δράματα, δημιούργησε μια γλωσσικά μορφή του πεζού λόγου, που όχι μόνο άξιζι είναι για κάθε διανοητική έκφραση, αλλά και που με το λεπτό κι ανάλαφρο περιπατήμα της, άγγιζει ευεργετικά την ψυχή, αντίθετα με τη νεκρή ξεραίλα της καθαρεύουσας. Ως συγγραφέας είναι δύσκολο να κριθεί, γιατί ο νους του φωσφορίζει από πολλές μεριές. Στο μυθιστόρημα της «Ελληνικής Ψυχής» (Τόμειρο του Γ' αν. 1897) παίρνει το άψηλότερο φτερούγισμα: μας περιγράφει έναν ήρωα διανοητικό—ένα είδος Φάουστ, αλλά που του λείπει ακριβώς εκείνο που χρειάζεται σ' έναν ήρωα πρώτης γραμμής, ή δραστηριότητα, ή άψηλότερη ενέργεια. Γιατί ο «Γιαννίρης» του επιτέλους, είναι μοναχά ένας έπιστήμινας, ένας συγγραφέας, ένας έμποιοιτής, μια μεγαλοφυΐα—όσο κι αμα; παρουσιάζονται τα χαρίσματα τούτα στην άνωτατη ύπόστασή—κ' έτσι ο Ψυχάρης άληθινά έως έξιδανέψε την πιο άπόκρυφη φύση του έθνους του. Είναι ως τόσο άξιοπαρατήρητο πώς ο Ψυχάρης πάντα ως γλωσσομεταρρυθμιστής χτυπήθηκε, πωτέ ως συγγραφέας. Μόνο ο Καμπύσης καταπολέμησε τη φιλολογική δράση του Ψυχάρη—και τούτο σε πιο πολύ ένθουσιώδεις, παρά ξαστερες εξήγησεις—άμφισβητώντας του τη ζωντανή ψυχή του νεοελληνικού έθνισμού. Μά ο ίδιος ο Καμπύσης αντιπροσωπεύει έναν τόσο όχι έλληνικό συμβολισμό και είτανε τόσο δυνατά κυριεμένος από μια ξένη ιδεολογική σφαίρα, που δεν μπορούμε να δώσουμε και πολύ μεγάλη σημασία σ' αυτή την κρίση. Άφοι μάλιστα ο Ψυχάρης με το φανερώμα του ξύπνησε σαν από μαγική δύναμη μια ντόπια φιλολογική μορφή που ως τότε ούτε φαινόταν ούτε σκεδόνόλου: Το χωριάτικο και το νησιώτικο δήγμα.

Στις άλυσίδες του κλασικισμού ή έπική τέχνη (που φανερωόταν σε λίγα μόνο ιστορικά μυθιστ.

και δηγήματα) έδειχνε μικρή πρωτοτυπία: έλλη νική πηγή μόλις θά τους φαινόταν σε ξένη μεταφράση. Αυτή ή παρατήρηση άληθείς και για του Δροσίνη το χαριτωμένο «Άμαρυλλίς» (1886) που με την άφαισίδωτη γλώσσα του μας περνάει σε μια καινούργια τεχνική της έπικής πεζογραφίας. Ωστόσο σε άλλα δηγήματα αυτός ο συγγραφέας δείχνει μια λεπτή αντίληψη για τα σαλίματα της έθνικής ψυχής, έπίσης και ο Παλαμάς με το «Θάνατο πύλλη καριού». Μά πρώτα το παράδειγμα του Ψυχάρη έσπρωξε σειρά από νεώτερα τάλιντα νάφροσιθύνε στο ντόπιο δήγμα και στη δημοτική. Άξιοι δηγηματογράφοι, γιομάτοι αίσθημα καθώς λ. χ. ο Χαντζόπουλος, Χρηστοδασίλης, Έφταλιώτης, Έπαχτίτης, Καρκαβίτσας μας ζυγαφίζουν με παραστατικά χρώματα τους χωριάτες της Πελοποννήτου ή τους βοσκούς της Ήπειρου ή τους παράξενους πλάσμενους από τρυχούτη και μαλακάδα θαλασσινούς τω νησιών. Νου και καρδιά του λαού, τις χαρές και τους πόους του, τη ζωή και τη δράση του πότε σε πλατιά δηγήματα και πότε σε μι κρά σκιτσά βιέπουμε να κυλάνε μπρός από τα μάτια μας. Είναι το ταίρι του δημ. τραγουδιού και το ζυγαφίζουν. Ένα τρανό τους σημάδι είναι ή αντικειμενική άναπαράσταση. Το άτομικό αίσθημα του ποιητή χάνεται στο βάθος της ύπόθεσης.

Με την καλλιέργεια μιας τέτοιας ντόπιας τέχνης ώριμασε ή δημοτική ώστε να είναι άξια για μεγαλύτερα πηδήματα. Και μπορεί το μεγάλο έθνικό μυθιστόρημα (έξαιρούμενου του Ψυχάρη) να μην έχει καλλιεργηθεί ακόμα, όμως κιάλας βελήθηκε να πετύχουνε στην τέχνη του έπιστημονικού λόγου. Κ' έδω προηγήθηκε ο Ψυχάρης: το παράδειγμα του άκολούθησε πρώτ' απ' όλα ή ιστορία του νεοελλ. έθνους του Έφταλιώτη (Ιστορία της Ρωμοσύνης I 1901). Θαμάζεται σαυτό το έργο ή χάρη και ή λυγεράδα στην έκφραση, το πετυχημένο ξανάδομα έπιστημονικών έρων και ή δύναμη της γλώσσας που φανερώνεται πιο πολύ στον ψυχολογικό χαρακτήρισμό.

Η τελευταία φάση στο ξιτύλιγμα μιας νέας γλώσσας και φιλολογίας άνηψε στο 1900 με τον αγώνα για τα Εύαγγελικά. Ο Άλέξ. Παλλης δημιούργησε μια δοκιμή της μετάφρασής του από τη νέα διαθήκη που έγινε αίτια να οηιωθ ή φοιτητάρια έναντι τω νεωτεριστών και αίστικων. Νεοελληνικές μετάφρασεις από εύαγγέλια ύτά:χανε κι

από πρωτότερα χωρίς να φέρουνε καμιά μεγάλη τρυφή: μά αυτή ή καινούργια δοκιμή άναγκάωθηκε από τους καθαρευουσάδους με θρησκευτικούς και πολιτικούς λόγους, και με τη βαρβαρή βιά ένώσανε και τη φοβέρα του άφορεσμού της εκκ'ησιδας για να έμποδίσουνε τη μετάφραση και τους όπαδούς της. Όσο άκατανόητο κι α φαίνεται για μας πώς μια φιλολογική κίνηση μπορεί να φέρει σάμπατοχυσία, άλλο τόσο όμως μπορούμε να καταλαβούμε γιατί οι όπαδοι του Άρχαίου θεωρούν επικίνδυνη μια δημοτική μετάφραση του εύαγγελίου και ρήχουνται μ' όλα τα μέσα έναντι της. Ένα βιβλίο σαν το εύαγγέλιο έπιβαλλεται συμβολικά και με το έξωτερικό του ντύμα. Έπειδή ή νεοελληνική φιλολογία δεν έβγαλε ακόμα κανένα Ντάντε ή Γκαίτε, γι' αυτό προσπαθούνε οι αντίπρόσωποι του Νέου με μετάφρασεις ξένων άριστουργημάτων να ποδείξουνε πώς ή δημοτική είναι άξια να ζήσει για τη φιλολογία. Το 1903 εταλ παραστάθηκε στην Άθήνα μια δημοτική άσκειση από τη. Όρίστεια του Αίσκλου άδραξαν οι αντίθετοι τα ίδια όπλα: έλλη άνταρτία στο θέατρο, μόνο που δε χύθηκε τόσο αίμα όπως με τα εύαγγελικά. Έτσι κατά ληξε έπιτέλους το γλωσσικό ζήτημα σε μια επανάσταση έναντι στις μεταφράσεις. Τα τελευταία χρόνια (1904) ο Παλλης ξετέλειωσε τη μετάφραση της «Ιλιάδας» που είχε καταπιαστεί σ'α 1892. Μάλιστα άποκόπησε μαζί με το Μαρκέτη να καταπιαστεί μια ακόμα δυσκολώτερη δουλειά—μια μετάφραση τω πρώτων κομματιών από την Κορινθία το άδολου λογισμού του Κάντ: ξαφνιάζει με την ξαστερία της και το σκεδόν πάντα πετυχημένο ξανάδομα φιλοσοφικών έρων. Το έργο τούτο είναι έως για την ώρα ακόμα ένα σπατάλεμα δύναμης, ωστόσο που μαρτυράει το θάρρος και την παοίθηση που νιώθουνε μέσα τους οι όπαδοι της νέας κίνησης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η νεοελληνική φιλολογία βρίσκεται για την ώρα σε κρίση. Από τους άρχαίους καιρούς έμποδίζότανε ολόένα το φύτρωμα μιας καινούργιας φιλολογικής μορφής και φιλολογικής άνθισης. Τον Πολύβιο και την πρώτη χριστ. φιλολογία άκολουθάνε οι σφιστάδες της άυτοκρατορικής έποχής. Καινούργια σπέρματα της πρώτης βυζαντινής έποχής πνίγονται από την καθαρά έξωτερική άναγέννηση των Κομνηνών. Η δημοτική φιλολογία που άρχισε να

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΑΙΚΟΣ

Η ΚΟΥΛΙΑ ΤΑΚΡΟΠΟΤΑΜΟΥ

«Άξιοθρήνητη είναι ή θέση της γυναίκας.»

ΓΚΑΙΤΕ, Ίφιγένεια

Α'.

«Αν αυτός ο λόγος της βασιλοπούλας των Μυκηνών έχει πράγματι το λογικό του σύνδεσμο με την άκόλουθη ιστορία, δεν το ξέρω. Πολλές φορές το πνεύμα μας καρφώνεται σε κάποιον σκέψη τόσο ώστε νάδυναται νάβει το νήμα της. Έτσι κ' έμένα αυτός ο στίχος του ποιητή δε μπόρεσε να ξεκολλήσει από το νού μου κάθε φορά που ο δρόμος μ' έφερε απ' το μέρος, που παίζτηκαν τα παρακάτω περιστατικά, απ' την άκρη της μικρής πόλης, που ά-

κόμα στέκει θλιβερό σπαράχλο ή κούλια τάκροποταμου, καθώς το λέν από μια φορά στον τόπο ένα παλιό σπίτι στενόψηλο κοντά στον ποταμό, αντικρινά στο κάστρο. Τόχε χτίσει έναν καιρό εκεί στον όχτο κάποιος σουλιώτης καπετάνιος για νάγναντεύει τα βουνά του τόπου του και στενά, στις μέρες που άρχίζει ή ιστορία μας, τάγόρασε ο Θώμος Κρανιάς για να τρυπώσει μέσα τα τέσσερα παιδιά και τη γυναίκα του, σαν ξαναδρέθηκε άξαφνα παυμένος.

Τόνομα Κρανιάς δεν το λάμπρυνε πρώτος ο τίτλος του έπαρχου, που έπαιρνε ο Θώμος Κρανιάς: όταν ο ξάδερφος του βρισκόνταν στην έξουσία. Η φανελά που τόφερνε ήταν μια από τις κυρίαρχες στην έπαρχία με τάτελειώτα βουνά και τους ένιχτους δήμους, ξακουστούς για τις άρχαιοπρεπες όνομασίες τους, τα κόκκινα ξυνόμηλα και τις μακριές, γρυπές μύτες των κατοίκων τους. Έναν απ' αυτούς τους δήμους κυβέρνησε τέσσερα χρόνια ο Θώμος Κρανιάς στα νιάτα του. Μά οι άνάγκες του κόμματος τάπαίτησαν νάφηση τη σκοτούρ' αυτή σε άλλον, κ' ή γυναίκα του, κόρη κ' εκείνη δήμαρχου παλιού, σά να δολώθηκε περισσότερο απ' τον τίτλο της κυράς έπαρχίνας κ' έτσι ή οίκογένεια Θώμου

Κρανιά πήρε το ραβδί του στρατοκόπου και περίφερε περίπου δεκαπέντε χρόνια μπράγια και παιδιά σε κάμπους και βουνά και πέλαχα.

Σημείο ξεκινήσου στην περιπλάνηση κατανήσε μοιραία τούτη ή μικρή πόλη κοντά στον ποταμό. Όχι γιατί ο Θώμος Κρανιάς είχε καημό, σαν το γεροσουλιώτη, να βλέπει απ' το μπαλκόνι του έπαρχείου της, μακριά τις τσίμες των βουνών του τόπου του—τρανήτερο καημό είχε έπου ήταν τα πεσόντα πιο πλούσια—μά από κείνα τα βουνά κατέβαιναν και ξεχείμαζαν γύρω στον κάμπο τα κοπάδια κ' ή άργατιά του τόπου του. Αυτή ή άργατιά έστειλε στη βουλή άφέντη της το Δήμο Κρανιά, γι' αυτό κ' ή πρώτη έγνια του στερνού, σαν έρχονταν στην έξουσία, ήταν να στέλνη έπαρχο έδω τον ξάδερφό του Θώμο. Γιατί και πώς ή έγνια αυτή, δεν έχει σχέση με την ιστορία μας. Μας φτάνει μόνο πώς αυτός ήταν ο λόγος, που, όταν τάπαίτουσαν οι άνάγκες του κράτους, από την πόλη κοντά στον ποταμό έπαιρνε τις πιο πολλές φορές το φύσημα του έπαρχος Κρανιάς. Μά ανεπάντεχα σε μια κλογή ή άργατιά δεν το δυνήθηκε να στείλη στη βουλή το Δήμο Κρανιά κι ο ξάδερφος, αντί φύσημα που πρόφανε, έλαβε ξαφνικά την παύση του.

συλάνεται στην Κρήτη, κλονίζεται ἀπὸ τὴν τούρ-
κικὴ κυριαρχία. Ἀπάνου ἀπὸ τὸ Σολωμὸ ἔρχεται
γιά τρίτη φορὰ ὁ σχολαστικὸς κλασικισμός. Ἡ
νεώτερη φιλολογία γυρίζει τώρα πάλι μὲ δυνατὴ
ἀντίστασιν τῶν ἀκαδημαϊκῶν, στὸ δρόμο ποῦ
δείχνει διόφρεσκα ἀκόμα τὰ χιῶνία τοῦ Σολωμοῦ.
Τὸ πάθος τοῦ ἀγῶνα καὶ τὸ ἰνδιφέντο τοῦ ἔθνους
φαίνεται ζωηρότερον ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ. Οἱ ὅπα
δοὶ τοῦ Νέου ἀγωνίζονται: γιὰ τὰ ψηλότερα ἀγαθὰ
τοῦ ἔθνους, γιὰ μιὰ ἰθνηκὴ γλώσσα, μιὰ ἰθνη-
κὴ φιλολογία καὶ ἐν γένει γιὰ ἰθνηκὸ χαραχτήρα.

Τὸ δικαίωμα τῆς ζωῆς εἶναι μὲ τὸ μέρος τῶν
νεωτεριστῶν καὶ πρέπει νὰ εὐχόμεστε γιὰ καλὸ
τοῦ Ἑλλ. ἔθνους νὰ μὴν ἐμποδίσουν πάλι ἡ βία
καὶ ἡ τύφλα τὸ ἐκκολομητικὸ βλάστημα τῆς κα-
λῆς φύσεως. Κάτι παραπάνου καὶ ἀπ' τὴν φιλολο-
γίαν κρέμεται τὸ ζήτημα—γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζή-
τημα δὲν ἀγγίζει μοναχὰ τὸ φιλολογικὸ καὶ παι-
δαγωγικὸ μὰ καὶ τὸ πολιτικὸ ἀκόμα. Ἡ ἑαπλω-
τικὴ δύναμις τοῦ ἔθνους ἐμποδίζεται (ἐστὶ λ. χ.
στὴ Μακεδονίᾳ) ἀπὸ τὶς ἀνάποδες γλωσσικὰς συν-
θηκὰς ποῦ φυσικὰ πρὸς πολὺ στὰ σχολεῖα τῆς σκλα-
βωνίας Ἑλλάδα: γίνονται δυσάρεστα αἰσθητικὰ. Ἐ-
θνὸς ποῦ παρατάει τὴν μητρικὴν του γλώσσα καὶ φτά-
νει ὡς ἐκεῖ ποῦ νὰν τὴν βρῇ μισοαρνιέται κιόλας τὴν
ὑπαρξὴν του τουλάχιστον στὰ μῆτια τῆς Εὐρώπης.
Στὸ συναγωνισμὸ τοῦ πολιτισμοῦ μὲ τὰ λοιπὰ
ἔθνη τῆς Βαλκανικῆς ἡ Ἑλλάδα τότε μόνο θὰ μπο-
ρεῖ μὲ σταθερὴ ἐπ'τυχίαν νὰ παραβγῇ διανόπως σ'
ὅλες τὶς σφαῖρας τῆς ζωῆς: ἐστὶ καὶ τὸ ξεφανέρωμα
τῶν ἰδεῶν τῆς δὲν ἀπαναρκοθεῖ, μὰ σεβαστεῖ τὴν
πρόδο καὶ τὴ φυσικὴ ζετυλιξιὰ.

Πάτρα

ΜΥΡΙΑΕΛΛΑ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΡΑΜΑΤΑ

1. ΖΩΝΤΑΝΟΙ ΚΑΙ ΠΕΘΑΜΕΝΟΙ

2—Ο ΑΣΩΤΟΣ

3—ΟΙ ΑΛΥΣΙΔΕΣ

Ποινοῦνται στὸ γραφεῖο τοῦ Νουμῶ 1 δραχμὲς
τὰ τρία. Μοναχὰ οἱ «Ἀλυσίδες», τρεῖς δραχμὲς.
Στὶς ἐπαρχίαι καὶ στὸ ἐξωτερικὸν στέλλονται δίχως
παραπανιστὸ ἔξοδο γιὰ τὰ ταχυδρομικά.

ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ*)

Τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Πουλημένου (**) ἐπειδὴ ἀγγί-
ζει πολλὰ ζητήματα, δίνει καὶ ἀφορμὴν σὲ πολλῶν
εἰδῶν συζητήσεις. Ἀφίνοντας τὰ ἱστορικὰ νὰ συζη-
τηθοῦν ἀπὸ τοὺς πρὸ ἐιδικοῦς, ἤθελα νὰ μιλήσω
ἐδῶ γιὰ ἕνα ὁρισμένον κομμάτι τοῦ ἁρθροῦ αὐτοῦ,
ποῦ κατὰ τὴ γνώμην μου εἶναι ἀπὸ τὰ κυριώτερα,
γιὰτὶ ἀποτελεῖ ἕνα ἀπὸ τὰ πρὸ σπουδαῖα ὑλικά
τῆς βάσεως τοῦ συστήματός του.

Καὶ πρῶτα μιὰ ἀναγκαῖα ἐπεξηγήσις. Στὴν
Ἑλλάδα ὑπάρχουν δύο σχολαί: ἀνθρώπων. Ἡ σχολὴ
τῶν ἀπαισιοδόξων καὶ ἡ σχολὴ τῶν αἰσιοδόξων. Οἱ
πρῶτοι ἐκυριαρχοῦσαν ὡς τὰ τώρα, δείχνοντες ὅλες
τὶς λεπτομέρειες τῆς σκπίλας τῆς κοινωνίας μας,
καυτηριάζοντας κάθε μέρα καὶ κάθε ὥρα καὶ τὸ πα-
ραμικρότερον σύμπτωμα τῆς διαφθορᾶς μας, βρίζον-
τας καὶ ὀλοφύροντας. Τίποτα ὅμως περισσώτερον.
Ὅλη ἡ δράσις τους καὶ ἡ πολιτικὴ τους περιορί-
ζονταν στὶς φωνὰς καὶ τὴν ἀπαισιοδοξίαν, μὴ κανεὶς
τοὺς δὲ βγῆκε τέλος πάντων νὰ μᾶς δείξῃ τὸν
τρόπον ποῦ θ' ἀπαλλαχτοῦμε ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὰ κακὰ
καὶ τὰ ψυχρὰ ποῦ μᾶς διηγόντουσαν. Κατάντηρον
σ' αὐτοὺς φανερώθηκε τώρα τελευταῖα ἡ καινούργια
καὶ τρομερὴ τάξις τῶν αἰσιοδόξων. Ἐτοῦτοι οἱ χρι-
στιανοὶ τὰ βρῖσκουν πάλαι ὅλα καλὰ καὶ ἀγία, καὶ
ἐλπίζουν μάλιστα πὺς ἡγήτορας ἡ φυλὴ μας θὰ τρα-
βῆξῃ μπροστά, δείχνοντας τὸ δρόμον γιὰ τὴν πρόδο
καὶ στὴ σαπισμένην Εὐρώπην, γιὰτὶ ἡ φυλὴ μας ἔχει
σπρίγγος νεανικὸν, ζωτικότητά, ἐξυπανάδα κτλ. κτλ.
Βρίζουν οἱ πρῶτοι, ἐξυμνοῦν οἱ δεύτεροι, φωνὲς ἐκεῖ-
νοι, φωνὲς ἐτοῦτοι καὶ τὸ πρᾶμα πάει λόντας. Τί
μένει τώρα στὸ βάθος ἀπὸ ὅλες αὐτὰς τὶς φωνὰς;
Ἐνα μεγάλο καὶ βαθύ τίποτα. Ἡ πολιτικὴ στὸ
μεταξὺ ἀκολουθεῖ τὸ χάθαι τῆς, καὶ ἡ κοινωνία τὰ
καλαμπούρια τῆς.

Μὲς σ' αὐτὸν τὸ φαῦλον κύκλον φανερώθηκε πέρσου

*) Τὸ κομμάτι τοῦτο γράφτηκε πρὶν δημοσιεῖσθαι τὸ δεύ-
τερον ἄρθρον τοῦ κ. Πουλημένου, ὅπου φαίνεται κάπως ρι-
ζοπατικώτερος ὁ κ. Π., ἔτσι ποῦ σὲ πολλὰ μέρη νὰ συ-
φωνᾷ. Δημοσιεύοντας λοιπὸν τώρα τὸ κομμάτι τοῦτο,
τὸ κάνω μόνο γιὰ νὰ τραβῆξω τὴν προσοχὴν ὅλων μας σὲ
μιὰ ριζωμένην ἰδέαν ποῦχομε μέσα μας γιὰ τὴ φυλὴν μας,
παίρνοντας ἀφορμὴν ἀπὸ μιὰ ὁρισμένην περίοδον τοῦ πρώτου
ἁρθρου τοῦ κ. Π.

**) Κοίτα 311 φύλλον τοῦ «Νουμῶ». «Ἡ» Ἑλλάς καὶ ὁ
Κοινωνισμός.

τὸ βιβλίον τοῦ Σκληροῦ. Πρέπει νὰν τὸ κατατάξουμε
στὴ μιὰ ἀπ' τὶς δύο τοῦτες μερίδας; Ὅχι βέβαια.
Γιατὶ βασίζει μὲν ὁ Σκληρὸς τὴν πραγματείαν του
στὴ σαπίλα, περαδεχόμενος ἔτσι τὶς ἰδέας τῆς
πρώτης σχολῆς, ἀλλὰ διαφέρει πολὺ ἀπὸ τὴν scho-
λὴν αὐτήν, ποῦ ἡ ἐνέργειά της εἶναι πέρα καὶ πέρα
οὐτοπιστικὴ. Καὶ διαφέρει, γιὰτὶ ἐξηγεῖ τὴν σαπίλα
καὶ τὰ συμπτώματά της καὶ δείχνει σύστημα ἐνέρ-
γειας γιὰ διόρθωσιν τοῦ κακοῦ.

Σὰ βιβλίον ὅμως στηριζόμενον στὶς ἰδέας τῶν
ἀπαισιοδόξων δὲν μπορούσε νὰ κοιταχθῇ μ' εὐνοϊκὸν
μάτι ἀπὸ τὸν κ. Πουλημένον, ποῦ τὰ γραφόμενά του
μᾶς φανεροῦν πὺς ἀνήκει στὴ δεύτερην σχολήν.
Καὶ διακρίνει μὲν τὸ σκοπὸν τοῦ Σκληροῦ, δὲ θέλει
ὅμως νὰ ἰδῇ, ποτισμένους ἀπ' τὶς αἰσιοδόξους ἰδέας
του, τὴν ἐνδείξιν καὶ τὴν ἐπεξηγήσιν τῆς σκπίλας
ποῦ ἐκθίεται ἐκεῖνος. Ἐτσι, γράφει πὺς «λυπούμεθα
ποῦ οἱ κατηγορίαι κατὰ τῆς ἀστικῆς» μας τά-
ξεως δὲν εἶναι συγκεκριμέναι καὶ σαφεῖς. Οὔτε
καταχρήσεις καταγγέλλονται, οὔτε ἀδικεῖς ἐκμε-
ταλλεύσεις, οὔτε ἰδέες ὀπισθοδρομικαί, ἀλλὰ κα-
ταγγέλεται ὡς στασιμότης καὶ σαπίλα τῆς ἀστικῆς
μας τάξεως τὸ ρουσφέτι...

Τοῦτο τὸ συμπέρασμα τοῦ κ. Π. ἀπὸ τὰ λόγια
τοῦ Σκληροῦ γιὰ τὴν ἀστικὴν μας τάξιν, εἶναι ἐκ
διαμέτρου ἀντίθετον ἀπὸ καίνα ποῦ σκέφτηκε καὶ
ἀποτύπωσε μὲ λόγια στὸ βιβλίον τοῦ ἐκείνου. Οὔτε
ἀσφαῖς εἶναι οἱ κατηγορίαι, οὔτε κατηγορεῖται τὸ
ρουσφέτι μονάχα γιὰ σαπίλα.

Καὶ γιὰ νὰ ἐξηγηθῇ: Δυὸ πράγματα, ἀπ' ὅσα
καταλαβάνω, παρδέχεται ὁ Σκληρὸς γιὰ κεντρι-
κὰς αἰτίας τῆς τωρινῆς μούχλας. Πρῶτον, τὴν ψευτε-
φουδαλικὴν ἰδεολογίαν ποῦ ἀκολουθῆσε ἡ κυριαρχοῦσα
ἀστικὴ τάξις, καὶ δεύτερον, τὴν ἀνεξέλεγκτην κυ-
ριαρχίαν τῆς τάξεως αὐτῆς. Καὶ ἡ δεύτερη μάλιστα
αἰτία μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ἐν μέρει ἐπακολούθημα
τῆς πρώτης.

Καὶ ἐξηγεῖ: Ἡ πλουτοκρατία ἡμα πῆρε τὴν
διοίκησιν τοῦ κράτους στὰ χεῖρά της, ἔχοντας ὑπ'
ὄψιν πὺς τὸ ἑλληνικὸν κράτος δὲν περιεῖχε ὀλόκληρον
τὸ στοιχείον τοῦ ἑλληνισμοῦ, ὥφειλε κατ' ἀνάγκην
νὰ ὑποστηρίξῃ στὸ πρόσωπον τοῦ Πατριάρχου τὸν
ἀγνωστο ἀριθμὸν τῶν ἄλλων ὁμοφύλων, ὑποστηρίζον-
τας ἔτσι ἕνα μισοφουδαλικόν, πατριρχικὸν σύστημα.
Ἀκολουθώντας τέτοια πολιτικὴν πρὸς τοὺς ἔξω
Ἕλληνας δὲν μπορούσε ν' ἀκολουθήσῃ ἀντίθετον πρὸς
τοὺς μέγα, καὶ ἔτσι ὁ ἀριστοκρατικὸς ἰδεαλισμὸς

Πρωτόφαντο δὲν ἦταν τὸ κακὸν, ἀλλὰ καὶ ὁ δρό-
μος στὰ βουνὰ ποτὲ κλεισμένος τόσο ἀπὸ τὰ χιῶ-
νια, τὰ παιδιὰ τέσσαρα καὶ ἡ κυρὰ Θώμενα τῆς
γνώμης καὶ μὴν κουβαληθῶν ἐκεῖ νὰ καρτερῶσιν
τὸν ξαναδιορισμόν.

Σὲ τέτιαν ὅρα βρέθηκε σάνδρα σωτηρίας ἡ καὶ
τοῦ σουλιώτη καπετάνου. Στὶς δύο τῆς κάμα-
ρας ἔπρεπε νὰ στριμωχθῇ ὅπως ὅπως ἡ φαρμακία καὶ
ἡ πρῶτην ἐπαρχίαν νὰ στήσῃ στὸ κατωγὶ τὸν ἀργα-
λὸν γιὰ τὰ προικία τῆς Φρόσως, τῆς μεγάλης κό-
ρης. Ἦταν ὁ ἴδιος ἀργαλιὸς ποῦ τῆς εἶχε ὑφάνει ἡ
μάννα τῆς καὶ τὰ δικά της προικία καὶ ἡ ἐπαρχία
τὸν κουβαλοῦσε χρήσιμον θυμητικὸν ὅπου καὶ ἂν πῇ
γαίνει. Ἰς ἡ ἀνοιχτή, σάν ἦρθε, τοὺς βρῆκε ὅλους βο-
λεμένους: μιὰ χαρὰ στὴν παλιὰ κούλια. Ἡ γέρινη
μελικονία μπροστὰ στὸ νεροχῆτη ἔξω στὴ σκάλα
μάζευσεν πλήθια τὰ πουλιά γιὰ νὰ ποῖ λογιάζοντες τὰ
ὄνειρα τῆς Φρόσως, μὲ τὸν καρπὸ τῆς ἐφρίδαζε τὴ
σκιάστρα τοῦ μοναχικοῦ ἀγοριῶν Γεσίλα καὶ ἔριχνε
ἱσκιὸν δροσερὸν τὸ καλοκαίρι: στὸ ρούφημα τὰ ποταμι-
τιανὰ καφεῖ τοῦ Θώλου Κρανιά καὶ ἀεροποταμιά
μὲ τὰ γυλιστερὰ πεντάβολα καὶ τὴν ἐρμιά τῆς
ἐπλώνονταν πλατὰ νὰ τρέχουν οἱ δύο ἄλλες θυγα-
τέρες ξυπόλυτες καὶ νὰ μὴ χαλὰν παπούτσι: τὰ

πόμερον, ἡ μονάχα σάν παργγελέμενα γιὰ τὴν
πρῶτην ἐπαρχίαν, νὰ κάνῃ μοναχὴν μὲ τὴ μεγάλη
κόρη τῆς: ὅλες τὶς δουλιὰς χωρὶς κανέναν νὰ τὶς
βλέπῃ: τέλος πάντων κελεπούρι ἀληθινὸ ἡ κούλια
τοῦ σουλιώτη γιὰ ἕνα παυσανία ὑπάλληλον. Ἡ
κόρη τοῦ παλιοῦ δημάρχου ἀπόδειχνε ἄλλη μιὰ
φορὰ τὸ γνωστικὸν τῆς τοῦ στὸν ἔντρα τῆς καὶ τοῦ-
τος βαρκεστιμέιος πιά ἀπ' τὸ σῆμα ἀπὶθω, ἂν
εἶχε κλείσῃ τὴ σύνταξιν, θὰ προτιμοῦσε τὴν ἡσυχίαν
τῆς γωνίας αὐτῆς ἀπ' ὅλες τὶς ἐπαρχικὰς τιμὰς, τὰ
πλεῖστα, ποῦ πᾶν στὸν ἀνεμὸ ὅπως καὶ ἔρχονταν,
τὰ πισκίσια, ποῦ χαλὰν μονάχα τὸ στομάχι.
Ἀπὸ τὸ τελευταῖον σόβον παρὰ πόνον δὲν εἶχε ἀ-
κόμα ὁ Θώμος Κρανιά: ὡς τόσο εἶε ποῦ κέντρωνε
τὶς ἀγροτικὰς στὸν κήπον, ἡ κλάκιονε τὴν κληματα-
ριὰ μὲ τὸ φτακὺ ὅσο μπορούσε πρὸ ψηλά, γιὰ νὰ
μὴ φτάνουν τὰ ζκλίμα οἱ κόρες του τὶς ἀγοριδες
(ποῦ ἔκοβαν τὸ φαγὶ μ' αὐτὰς καὶ γλύτωναν λε-
μόνια), μιὰ κάπια θλίψη ἔσμιγε μέσα του μὲ τὴ
χαρὰ τῆς ὥρας, ποῦ, ἀλλάζοντας τὰ πράγματα,
θὰ τὸν ἔριχναν ξανά στὴν περιπλάνησιν.

Καὶ πράγματι αὐτὰ δὲν ἄργησαν νὰλλάξουν. Ὁ
Δῆμος Κρανιάς ἦρθε στὴν ἐξουσία πάλι καὶ τὰ εἰ-
δύλλια καὶ ὄνειρα τοῦ παυσανία ἔδωσαν τόπον σὲ πε-

ζότερα ἐντιχτα. Ἡ κυρὰ Θώμενα ἔχρισε τὸ λια-
νοσύτασμα καὶ ἡ ἀμφιβολία ἦταν μόνο ἂν τὰ
μπαούλα θὰ δεθῶν γιὰ μακρινὴ ταξίδι ἡ μονάχα
γιὰ τὸ ἐπαρχεῖο μέσα στὴν πόλιν. Ἀπάνω αὐτοῦ
ὅμως ἦρθε τ' ἀνεπάντεχο. Ἡ νῆα κυβέρνησις κατάρ-
γησε τὰ ἐπαρχεῖα καὶ ὁ πρῶτην ἐπαρχὸς ἔπρεπε νὰ
στρέψῃ νὰ πάῃ γραμματικὸς σὲ νομαρχία Γραμμα-
τικὸς: ὁ Θώμος Κρανιάς, ὁ δημάρχος ἕνα καὶρό!
Τὸ ἐλαχιστόν διευθυντὴς, ἐπίμενε ἡ πρῶτην ἐπαρ-
χίαν. Μὰ μιὰ ματιὰ στὰ πῆδια τῶν παιδιῶν, στὰ
σύννεφα ποῦ ὀλοῖνα χαμήλωναν ἀπ' τὰ βουνὰ, ἐν'
ἀντρίχισμα φιλοῦν τὸ βασιλῆα τῆς ποτα-
μίας καὶ ἀπὸ τὸ χρέος τοῦ μπακάλιν καὶ ὁ Θώμος
δέχτηκε. Μὰ ἡ δυσκολία δὲν ἦταν μοναχὰ στὸ πέ-
σιμο τῆς μήτης. Δίχως νοῖκε τζάμπα πιά, δίχως
τυχερά, δίχως πεσκία, μὲ τὸ μιστὸν ξερὸ πὺς θὰ
τὰ βγάλουν πέρα ἐξ νεμάτων; Ἡ φρόνησις τῆς κυρὰ
Θώμενας ἦρθε εὐκαλὰ τὴ λύση. Νὰ πᾶν ὁ ἄν-
τρας τῆς μοναχὸς στὴ θέση του. Αὐτὴ καὶ τὰ παι-
διὰ μ' ἐκεῖ τὰ λιγοστά πὺς θὰ τοὺς στέλνῃ, θὰ
οἰκονομηθοῦν καλλίτερα ἐδῶ στὴν ἐρμιά, παρὰ στὴν
πολιτείαν ποῦ θέλουν λούσα, φορέματα, σπῆτι καλὸ
καὶ χῶμα δούλα. Ἐκεῖ πρέπει νὰ φαίνωνται, ὅπως
ἀξίζει στὴ θέση τους καὶ στόνομα τῆς φαρμακίας.

τῶν Πτρυγκῶν ἀντιγράφει κατὰ γράμμα καὶ στοὺς ἐλεύθερους Ἕλληνας, σ' ἓνα κράτος καθολοκληρίαν αἰτικό. φτιάχνοντας ἔτσι ἓνα ἀλλόκοτο, ἄμορφο σύστημα, τοῦ ὁποῦ το κύριο χαρακτηριστικό εἶταν ἡ ὀπισθοδρόμηση. «Πᾶσα, ἔστω καὶ βαθμιαία ἐνεργητικὴ μεταρρύθμιση, σύμφωνα μὲ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς καὶ τὰς νέας ἀπαιτήσεις τοῦ λαοῦ, . . . δὲν ἠδύνατο παρὰ νὰ τύχῃ ἀμειλίχτου κατὰδωξέως ὡς ἀντιβαίνουσα πρὸς τὰς αἰστορικές παραδόσεις» καὶ τὴν ἱστορικὴν δὴθεν «ἐνότητα» τοῦ ἔθνους. Τοιοῦτοτρόπως τὸ πικρὸν καὶ τὸ μέλλον μὲ ἐλαφρὰν τὴν συνείδησιν σπαραχίζονται εἰς τὸ παρελθόν. Ἡ πολιτικὴ λοιπὸν τοῦτο τῶν ἱστορικών παραδόσεων ἔφερε τὴν ψευδοφουδαϊκὴν ἰδεολογίαν, δολοκλήρο οὐτοπιστικὸν σύστημα, ποὺ ἀκολουθεῖ τὸ ἑλληνικὸν κράτος.

Ἡ δευτέρη αἰτία τώρα: «Ἡ ἀνεξέλεγκτη κυριαρχία τῆς πλουτοκρατίας». Εἶτα, δυνατό νὰ γίνῃ ἀλλιῶς; Ὀχι. Γιατὶ «ἰθαγενὴς ἀριστοκρατία λείπει, ὡς ἐκ τούτου καὶ οὐδεμία πίσις ἢ ἐξέλεξις ἄν.θεν. Ἐπίσης πλήρης ἐλλείψις ἀντιπολιτεύσεως κατωθεν. Ὁ κατώτερος λαὸς ἐστερνωμένος οἰσθηδύποτε κοινωνικῆς μορφώσεως. . . κοιμάται βαθεῖα!» Καὶ ἡ δευτέρη τοῦτο αἰτία εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς πρώτης, γιατί ἡ κυριαρχοῦσα τάξη μὲ τὴν πολιτικὴν τῆς μεγάλης ιδέας καὶ τῶν μεγάλων λέξεων, κατάρθωσε ν' ἀποκοιμήσῃ τὸ λαόν, ἐπομένως, τὴ μοναδικὴν ἀντίδρασιν ποὺ μπορούσε νὰ ἔχῃ.

Αὗτὲς εἶναι οἱ κεντρικὲς αἰτίαι ποὺ βάζει ὁ Σκληρός. Ὅποιος τις νοιώσει καὶ τις παραδεχτῇ, θὰ συμφωνήσῃ μαζί του, πὼς ὅχι μόνον τὸ ρουσφέτι, μὰ καὶ ὅλα τὰλλα, γλώσσα, θρησκεία, ἐπιστήμη, τέχνη κτλ. εἶναι ἀπλὰ ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ καὶ ἀναγκαῖα ἀποτελέσματα τῶν δυὸ αὐτῶν αἰτιῶν (ποὺ βραβαίνουν κατ' εὐθεῖαν καὶ μονάχα τὴν κυριαρχοῦσα πλουτοκρατία), καὶ πὼς ἀκριτικὴ δευτερευόντων ἢ τριτευόντων ἀνωμάτων συμπτωμάτων εἶναι ἐντελῶς ἄσκοπος ἐν ὅσῳ δὲν θίγεται ἡ κεντρικὴ αἰτία.

Οἱ κατηγορίαι λοιπὸν τοῦ Σκληροῦ πρὸς τὴν κυριαρχοῦσα τάξιν εἶναι, ἁπλῶς, σαφέστατες καὶ καθαρῶτατες. Τὸ ὅτι τώρα ὁ κ. Π. δὲν τις βρίσκει τίποτες, θὰ πῇ πῶς; ἢ δὲ διαβάσας τὸ «Κοινωνικὸν μας ζήτημα» καὶ τοῦ διηγήθηκα ἄλλος τὸ περιεχόμενόν του, ἢ τὸ διάβασε μὲν ὁ ἴδιος, ἀλλὰ τὸ βράδῳ σὲ κρεβάτι του, μὲ τὸ κερί, δὲν τὰ βλέφαρά του βραβαίνουν ἢ ἐπεφταν. Καὶ εἶναι κήρυμα πὼς οἱ περισσότεροι ἀπ' ὅσους τὸ διαβάσαν, ἔτσι τὸ

διεβάσαν κ' ἐκείνοι. Γιατὶ ἀλλιῶς ἡ συζήτηση ποὺ ἀνοίχθηκε θὰ εἴσκαε σὲ πολλὰς μερὲς ἀντίπαλο, καὶ δὲ θὰ γύριζε μοναχὰ στὰ τρία τέσσαρα πρόσωπα, ποὺ κουράστηκαν σὲ τέλος νὰ συζητοῦν, βλέποντας τέτοια νεκρικὴ ἀδιαφορία γύρωδ' αὐτοὺς. Ὅμως ἓνα τέτοιο συνοπτικώτατο, ἀλλὰ καὶ πλούσιο σὲ ιδέας βιβλίον δὲν ἔπρεπε νὰ διαβάζεται ἐπιπολαία, σὰν ἀνάγνωσμα βραδυῆς ἐφημερίδας, μὰ νὰ μελετιέται.

Καὶ γὰρ νὰ ρθῶμεν στὸ ἄλλο σημεῖο: Λέει ὁ κ. Πουλημένος. «Ἐχομε τὴν πεποίθησιν ποὺ δταν φθάσῃ ἡ κρίσιμη στιγμή, θὰ καταρέψῃ ὁ κουρασμένος κόσμος τῆς Δύσεως, καὶ δὲν ἀμφισβᾶλλομε ποὺ τότε τὸ μέλλον εἰς τὴν ἡπειρωτικὴν Εὐρώπῃ θ' ἀνήκῃ στὴ ζωτικότερη τῶν συγχρόνων φυλῶν, τὴν ἑλληνικήν.» Ἡ ἐκφραση τοῦτο καθε ἄλλο παρὰ παρὰζῆν ἢ καινούργια μᾶς φαίνεται. Τὴν ἀκούμε δὲ καθε μέρα. Καὶ τὴν ἐμάθαμε πρῶτα πρῶτα σὲ σχολεῖο. — Ἀλλ' πρὶν μποῦμε στὶς λεπτομέρειες, ἃς ὀρίσουμε κάπως σαφέστερα τὴν «ζωτικότητα». Ποῖα εἶναι τὰ ἐξωτερικὰ τῆς γωρίσματος; Ἡ φιλεργία, ἡ ἐκπολιτιστικὴ κίνησις, ἡ ἐκλαϊκίσις τῆς ἐπιστήμης, τὸ δημιουργικὸ πνεῦμα, ἡ ἀγάπη τῆς ζωῆς κτλ.

Ἄς παραβάλουμε τώρα τὴ ζωτικότερη τῶν φυλῶν, τὴν ἑλληνικήν, μὲ μιὰ ἀπὸ τίς κουρασμένες φυλὰς τῆς δυτικῆς Εὐρώπης. Καὶ ἐπειδὴ ὁ κ. Π. ζῇ στὴ Λειψία, ἃς παραβάλουμε τοὺς Ἕλληνας μὲ τοὺς Γερμανούς.

Ζῶ κ' ἐγὼ σὲ μιὰ γερμανικὴ πόλιν, ὅμως πολὺ μικρότερη ἀπὸ κείνη ποὺ διαλέξε ὁ κ. Π. Οἱ κάτοικοί τῆς δὲν εἶναι περισσότεροι ἀπὸ 30,000. Ἡ ζωὴ τῆς, ἡρεμὴ στὴν ποικιλίαν τῆς. Καὶ αὐτὴ δίνει εὐκαιρίαν νὰ μελετήσῃς τὸ λαόν, τὰ γούστα του, τὴν ἀνάπτυξήν του. Ἐτσι εἶδα κ' ἐγὼ μὲ λύπη μου τὴν διαφορὰ ποὺ μᾶς χωρίζει ἀπὸ τοὺς Γερμανούς. Ἡ μικρὴ κοινωνία κάνει νὰ μὴ σοῦ ξεφεύγῃ οὔτε τὸ παραμικρὸ σημεῖον τῆς ζωῆς τῆς, ἅμα ἔχεις ὄρεξιν νὰ ἴδῃς. Δὲν παράμεινα γιὰ πολὺν καιρὸ συναχῶς σὲ μεγαλύτερες γερμανικὲς πόλεις, ἀλλὰ ἡ ζωὴ μιᾶς μικρῆς πόλεως δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι ἀντανάκλασις τῆς ζωῆς ὁλόκληρης τῆς φυλῆς. Ἐτσι τὰ σημεῖα τῆς ζωτικότητος, ποὺ μοῦ δίνει ἡ μικρὴ κοινωνία ποὺ ζῶ, μποροῦνε νὰ ἐφαρμοστοῦν σὲ ὅλη τὴ φυλή.

Ἡ ἐργασία παίζει τὸν πρῶτον ρόλον. Ὑπάρχει

ἐδῶ ἐργαστασιὸν φημισμένο σ' ὅλον τὸν κόσμον, μὲ τρεῖς χιλιάδες ἐργάτες. Ζητιάνοι στὸ δρόμον δὲ θὰ συναπαντήσῃς. Κανένας δὲ θὰ καμωθῇ νὰ σὲ ξεγελάσῃ ἂν τυχῇ κ' ἐβῇ σὲ δοσοληψίας μαζί σου. Φανερά σημεῖα τοῦ λαοῦ, ποὺ ἀγαπᾷ τὴ δουλειάν. Κι' ἅμα ὁ λαὸς ἀγαπᾷ τὴ δουλειάν πηγαίνει μπροστά. Καὶ γὰρ ν' ἀγαπάει τὴ δουλειάν θὰ πῇ πὼς ἔχει ζωὴ μέσα του καὶ ὄρεξιν νὰ κουνήθῃ.

Σύγκριμα μὲ τὴν ἐργασία ποὺ τοῦ δίνει, φροντίζει ἡ κοινωνία καὶ νὰν τὸν μορφώσῃ. Κι' ἀγαπᾷ νὰ τὸν βλέπει νὰ μορφώνεται. Διαλέξεις σ' ἀνοικτὰς σάλας γι' οὐνεκὶ καθε μέρα, ἢ μιὰ ἀπάνου στὴν ἄλλη. Γιὰ ὅλα τὰ κοινωνικὰ ζητήματα. Κι' ὁ ἐργάτης, καὶ ὁ μπακάλης, καὶ ἡ δούλα, πάνε τὸ βράδῳ καὶ ἀκούνε. Αἰστανονται ἐνδιαφέρον, ἀναγκὴ νὰ πᾶν ν' ἀκούσουν. Καὶ μὲ τὸ νὰ παρακολουθοῦν ταχτικὰ μορφώνονται ἑστὶ, ποὺ ξέρουν ἔπειτα νὰ συζητοῦν μὲ τὸν ἴδιον τὸν καθηγητὴν ποὺ μιλάει. Κ' αἰστανονται τὴν ἀνάγκη τῆς σκέψης.

Ἡ θρησκεία, ὁ σοσιαλισμός, τὸ ζήτημα τῆς χειραφέτησης, εἶναι θέματα ἀπὸ καθημερινῆς διλέξεως. Ποῖος ἀπὸ τοὺς γραμματισμένους τοὺς δικούς μας τολμήσῃ ποτέ, ὅχι νὰ μιλήσῃ δημοσίως, μὰ ν' ἀγγίξῃ μόνον, ἔστω καὶ μὲ πλάγιον τρόπο, ἓνα ἀπὸ τὰ ζητήματα τούτα; Ἐδῶ προχθὲς ἀκούστηκε μιὰ διαλέξις μὲ θέμα: «Αὐτόματα γεννησιὸν ἢ δημιουργία;» Μίλησε ὁ σύλλογος τῶν Μονιστῶν στὸ λαόν, ζητώντας νὰν τοῦ δημιουργήσῃ μιὰ καινούργια, πρὸ φιλελεύθερη θρησκεία. Κι' ὁ λαὸς γιόμισε τὴν αἴθουσαν. Κ' αἰστανονται τὴν ἀνάγκη πρὸ φιλελεύθερης θρησκείας οἱ ἄνθρωποι ἐδῶ, ποὺ βραβαίνει τὸ ἀπλούστερον καὶ φιλελευτέρωτον ἥρησκισμα: Ὁ προτεσταντισμός! Ἐμεῖς ὅμως κρατοῦμε τίς πόρτες μας διπλωμανταλωμένες. Πρέπει νὰ φυλάμε τοὺς ἐθνικούς μας θησαυρούς! Κι' ἂν τολμήσῃ κανεὶς κημιὰ φορὰ ν' ἀνοίξῃ μιὰ χαρμὰδα, γὰρ νὰ φουξήῃ ἑλκρὰ μέσα ὁ καθαρὸς ἀγέρας καὶ νὰ καθαρῇ τὴ μουχλιασμένη ἀτμόσφαιρα, θὰν τὸ πνίξουν οἱ καλοβελήταδες τοῦ ἔθνους καὶ θὰ σπάσουν τίς κημπὰς τοὺς οἱ ἑκατὸν ὀγδόντα πέντε ἐκκλησίες ποὺ λειτουργοῦν στὴν Ἀθήνα, φωνάζοντας τὸ λαόν ν' ἀποτελεώσῃ τὸν προδότη. Γι' αὐτὸ ὅμως καὶ βλέπομε πὼς ὁ γερμανικὸς λαὸς εἶναι ὅχι μόνον ὁ πρὸ ἀναπτυγμένος ἴσως, ἀλλὰ καὶ σχετικῶς ὁ τιμιώτερος τοῦ κόσμου.

Ὑπάρχουν ἐδῶ βιβλιοθήκες ποὺ ἀπλοποιοῦν ἐπιστημονικὰ συγγράματα γὰρ νὰ μπορῇ νὰν τὰ δια

ἰδῶ συνήθισαν, ἐδῶ, ὅπως καὶ νὰ ζοῦν, τοὺς ξέρετε καὶ τοὺς ἐχτιμάει ὁλος ὁ κόσμος.

Ὁ Θώμος Κρανὶς ἀναγνώρισε τὴ λογικὴ καὶ μὲ καρδιά θλιμμένη ἔφισε τὴν κούλια τῆς κοπέτας μου, τὸ σκάκιμα στὸν κήπον καὶ τοὺς ἀγαπημένους του. Πικρὸς ἦταν ὁ χωρισμός καὶ στὴ γυναῖκα του κ' ἦρθαν στιγμὲς ποὺ τὸ μετάνιωσε γιὰ τὴν ἀπόφασήν της. Μὰ οἱ προσφάσεις ποὺ ἔφερε στὸν ἄντρα τῆς δὲν ἦταν μόνος λόγος ποὺ τὴν ἔκαμε νὰ βρῇ τὴ λύσιν αὐτὴν.

Κάπια ἄλλη σκέψιν κρύβονταν πίσω ἀπὸ κείνες, καὶ ἄλλο μελετοῦσε μέσα τῆς, τὸ ἴδιο πράγμα ποὺ τὴν ἔκαμε πρωτότερα νὰ προτιμήσῃ αὐτὴ τὴ στενὴ κούλια ἀπ' τὴν ἀπληχρωιὰ τέρχοντικὴ τῆς ἀδερφῆς τῆς στὸ χωρίον. Ἐνα πλουσιόπαιδον τοῦ τόπου ἐδῶ τριγύριζε ἀπὸ καιρὸ τὴ Φρόσω τῆς, ἀπόταν καθοῦταν ἀκόμα στὸ ἐπαρχεῖον. Στὸ πρῶτον δὲν τῆς ἄρεσε τῆς μέννας. Ἡ ἀράδα τῆς δυχατέρας τῆς δὲν ἦταν νὰ κρεμιέται στὰ παραθύρα. Τὴ φοβέριζε πὼς θὰ τῆς κόψῃ τὰ μαλλιά, θὰ βάλῃ τὸν πατέρα τῆς νὰ τὴ λιανήσῃ, μιὰ μέρα κιάλα ποὺ τὴν ξαδιαντράπηκε τῆς ἀστραψὲ ἡ ἴδια δυὸ τρεῖς στὰ μάγουλα μὰ ἀγάλλει ἀγαλλία ἦρθε δίχως νὰ τὸ νιώσῃ σὲ λογικότερον συλλογισμό. Ἄν δὲν τηρᾶν

μοναχὴ τῆς ἡ κόρη τῆς, ποῖος θὰ τῆς βρῇ τὸν ἄντρα; Ὁ πατέρας τῆς θὰ τῆς τὸν βρῇ στὸν καφενεὶ, ἢ θάρθουν μοναχὰ τοὺς τὰ πειζηπόπουλα νὰ τὴ γυρέψουν ἀπ' τὴν κούλια; Ἰδούμα τῆς φημελιάς τῆς τίμιο εἶναι βέβαια καὶ ἀκουσμένο κ' ἡ κόρη τῆς νοικοκυρὰ καὶ ὁμορφὴ κοινὴ στᾶλλα, μὰ ὅπως κατάντησε ὁ καιρὸς μας, ἔλ' οἱ γαμπροὶ ρωτᾶνε πρῶτα πόσα ἔχει ἡ κόρη. Κ' ἡ δυχατέρα τῆς ποὺ νὰ τὰ βρῇ; Ἀπ' τὸ καζάντι τοῦ πατέρα μὲ τὸ ἐπαρχιλί, ἢ ἀπ' τίς πέντε δέκα πεζούλες ποὺ ἔχει ἡ μέννα στὸ χωριὸν δικήν της προίκα; Ἄλλο δὲν τῆς μένει λοιπὸν παρὰ πὼς νὰ μπερδέψῃ κανέναν μὲ τὴ καλλὴ τῆς καὶ νὰ σιγουρευτῇ. Δύσκολα χρόνια. Οἱ ἄλλες δυὸ κατόπι τῆς ἀξιοῦνε μὲ τὸ φουρκίδι.

Ἐτσι σκέπτονταν ἡ κυρὸ Θώμην καὶ ἄρχισε νὰ κλῇ τὰ μάτια στὰργολαβισμα τῆς κόρης τῆς. Κάπιες ἀμυθολίες τῆς γιὰ τὸ σκοπὸ τοῦ νέου ποὺ τὴν κυνηγοῦσε, τίς σκόρπισε ἡ ἀπάντησις μιᾶς φιλενάδας τῆς, μιᾶς προετιγῆς, ποὺ τὴν ἔβαλε νὰ τὸν ξετάξῃ ἀπόξω ἀπόξω: «Τὸ παιδί ἔχει καλὸν στὸ νοῦ του, ζυρολαίνεται γιὰ τὴν ἐπαρχοπούλα καὶ καρτερεῖ μοναχὰ νὰ γένῃ δικαστὴς κιαπὲ νὰν τὴ γυρέψῃ τίμια ἀπὸ τὸν πατέρα τῆς. Τώρα φοβᾶται κιάλα μὴ δὲν τοῦ τὴ δόσῃ. — Ἀλλ' ἂν δὲν τοῦ τὴ δόσῃ,

εἶπε μέσα τῆς ἡ ἐπαρχίνα, μὰ δὲν τὸ ξεστόμισε. Ἡ ἐπεροχὴ στὸ σὺ τῆς κόρης τῆς, ποὺ ἀναγνώριζε τὸ τέκνον τοῦ μπακάλη μ' ὅλα τὰ πλούτη του, τῆς ξύπνησε τὴν ἀρχοντικὴν περηφάνειαν μέσα τῆς καὶ το συνείδημα τῆς θέσης τῆς τὴν ἔκαμε νὰ πάρῃ ἀέρα καὶ νὰ ψιθυρίσῃ μόνον: «Σὰν ἐβῇ ἡ ὥρα τὸν πατέρα τῆς τὸν κατὰφέρνομε».

Καὶ περιμένοντας τὴν ὥρ' αὐτὴν, ἔφισε τὸν ἄντρα τῆς νὰ φύγῃ μοναχὸς του. Πολλὰς φορὰς στο χατίρι νὰ τοῦ τὸ πῇ, νὰ μισήσῃ μαζί του τὴν ὥρα καὶ ἐλπίδα, μὰ πάντα τὸν πειρασμό τὸν νίκησε ἡ ἰδία πὼς θαυθῇ καλλίτερα ἂν τὸν ζαφνήσῃ μὲ τελειωμένο πράμα. Ἡ κυρὸ Θώμην δὲν ἀγαποῦσε τὰ μπερδέματα. Ὅσο καὶ ἂν ἤξερε πὼς ὁ ἄντρας τῆς δὲν παρاناκατώνεται σὲ γυναικείας δουλιές, ὡς τόσο αὐτὴ τὴν καὶ τὰ γυρεύει, ὁ ἄνεμος ἔχει πολλὰ ποδάκια, συλλογίζονταν πάντα καὶ σόπαινε καὶ καρτεροῦσε.

Μὰ ἡ μοῖρα ἄλλα λογάριζε. Ἀπᾶνεχα, πρὶν νὰ περάσῃ χρόνος ἀπ' τὸ χωρισμό τῶν τῆς, ἡ ξαφνικὴ θάνατος τῆς χωρίσε ἀπ' τὰ σχέδια καὶ τὰ ὄνειρά τῆς. «Μέννα, μὴ μπαίνεις στὰ νερά, εἰς' ἀσυνήθιστη δὲν ἔπαιζε τὸ καλοκαίρι ἀκόμα, τὴν παρακάλεσε ἡ δούλα Φρόσω. Μὰ ἔρχονταν γιορτές.

βάζη ὁ λαός. Τις θεωρίες τοῦ Darwin καὶ τοῦ Haeckel, πῦναι ἀλλουνοῦ παπᾶ βγγέλιο γιὰ τοὺς δικούς μας φοιτητές τῆς φιλοσοφίας, ἰδῶ ποῦ νὰ σοὶ τίς πῆ ἡ δούλα σου. Κι' αὐτὰ δὲν προέρχονται ἀπὸ μίμηση ἢ ψευτοπίδειξη γνώσεων, ὅπως θὰ φανταστοῦμε. Ὅχι. Ὁ λαός εἶναι ἀναπτυγμένος ἐστὶ, πού νὰ χρειάζεται τις θεωρίες αὐτές. Κι' ὄχι μόνο αὐτές, μὰ καὶ σοσιαλιστικές καὶ κοινωνικές καὶ λοιπές ἐν γενεῇ.

Ἐμεῖς ὁμῶς οἱ Ἕλληνες ἐντελῶς ἀστόχαστα κι' ἀπὸ κληρονομικὸ ἑγωισμό, συνειθίσκαμε νὰ θεωροῦμε πῶς ὅλες οἱ φυλές εἶναι στραβές κι' ἀνάποδες, ἐξὲν ἀπὸ τὴ δική μας. Φανταζόμαστε τοὺς βόρειους λαοὺς ἀργοκίνητους καὶ σιωπηλοὺς, ἀδιάφορους, σκυθρωποὺς, βλάκες, κουφάρια πού περπατοῦνε. Κι' ὁμῶς συμβαίνει ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο. Γιατὶ αὐτοί, πού ξέρουν νὰ ἐργάζονται ταχτικά τις καθημερινές, ξέρουν, μὲ ζωηράδα πού οὔτε φανταστήκαμε ποτέ, ἐμεῖς οἱ προνομιοῦχοι, νὰ γιομίζουν τὴν Κεριακὴ τὰ Lokal τῶν χωριῶν καὶ τῆς πόλεως, καὶ νὰ ρυθμίζουν τὸ βῆμα τους στοὺς ἥχους τοῦ βιολιοῦ τοῦ παιδρὸς μουσικάντη, ζαλιζόμενοι στὸ μεθύσι τῶν πιὸ τρελλῶν κι' ἀφρόντιστων χορῶν.

Ἐμεῖς τώρα, ἡ ζωτικὴ καὶ δικλεχτὴ φυλή, τί ἔχουμε νὰ δεῖξουμε; Φιλεργία; Ὅχι δά! Γιὰ νὰ κάνης δέκα βήματα στὴν Ἀθήνα θὰ συναντήσης τριάντα ζητιάνους κ' εἰκοσι καφενεῖα πού ἀπ' τὴν αὐγὴ ὡς τὰ μεσάνυχτα βελόνι στὶς σάλες τους δὲ χωρᾶ. Οἱ πάγκοι οὗτο Ζάππειο καὶ στὶς πλατεῖες γιομάτοι τις τρακόσες μέρες τῆς χρονιάς πού κάνει λιανὰ. Ἰδιανικὸ τοῦ Ρωμοῦ εἶναι ν' ἀγοράσῃ τί ποτα καρφίτσες, κᾶνα δυὸ βελόνες, μερικὰ κουμπιά, βουρτσίσες, χτένια, καὶ νὰ καθήσῃ μπρὸς στὸ Ταχυδρομεῖο, χαζεύοντας καὶ περιμένοντας νὰ πέρσῃ στὰ δίχτυα του κᾶνας ἀτζαμῆς. Συνειθίσκαμε νὰ φέρουμε αἴτιο τῆς ἀργίας μας τὸν ἥλιο. Ἀνόητες, ξέθωρες δικαιολογίες. Πού τὸν ἀπολαβαίνουμε αὐτόν, τὸν ἥλιο, πού ἡ ἐκλυστικὴ ὁμορφία του μᾶς τραβάει ἀπ' τὴ δουλειά μας; Στὴ βασιεῖα καὶ βρώμικη ἀτμοσφαῖρα τῶν καφενειῶν. Βγαίνουμε ἀπ' τὸ σπίτι μας, γιὰ νὰ ρουφιζοῦμε τὴ χάση του, καὶ τὴ ρουφᾶμε στὸν καφέ τοῦ Ζαχαράτου.

Πού ὑπάρχει ἡ φροντίδα τῆς κοινωνίας γιὰ τὸ λαό; Ποιὸς ἐβγήκε ποτέ νὰ μιλήσῃ σωστὰ μαζὺ του, νὰ ἰδῇ τί τοῦ λείπει καὶ τί θέλει; Κι' ὄχι μόνο δὲ βλέπουν τί θέλει, μὰ δὲν τῶν οὐ τίποτα καὶ νὰν τὸν βρίσουν, ἀμὰ τύχει εὐκαιρία, μὲ τὴν

ἐλαφρότερη συνείδηση πού μοῖρε νὰ φανταστῇ κανεὶς, ὄχι μόνο οἱ συγγραφεῖς, μὰ καὶ οἱ δικοὶ μας οἱ ριζοσπάστες, πού καμώνονται πῶς εἶναι ἀνοιχτομάτηδες.

Πῶς εἴμαστε ζωτικὴ φυλή, ὅταν γιὰ μᾶς ὁ λαός δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο ἀπὸ ἓνα μικρὸ σφαιρίδιο στὸ λευκὸ μέρος βρώμικης κάλπης. Ὅταν δὲν παίρνομε χαμπάρι ἀόμα ἀπὸ τὰ μεγάλα κοινωνικὰ ζητήματα πού ἀράζουν τὸν πολιτισμὸν κόσμον, δίνοντάς του εὐκαιρία νὰ ἐργαστῇ καὶ νὰ δρᾷ. Ὅταν πίσω ἀπὸ κάθε ἰδέα κι' ἀπὸ κάθε κίνημα ξεχωρίζουμε μόνι πρόσωπα καὶ βλέπομε μόνο ἀνθρώπους. Ὅταν νομίζουμε πῶς τίποτα δὲν ὑπάρχει στὸν κόσμο ἔξω ἀπ' τὴν Ἑλληνικὴ ἀρχαιολογία καὶ τὰ πατριαρχικὰ ράσα. Ὅταν δένομε τὰ χεῖρά μας καὶ λύνουμε τὸ στόμα. Ὅταν χτυπάμε κάθε καιούργιο, κι' ὅταν βλέπομε στὴν ἱπιφάνειά τὴν οὐσία καὶ στὰ ρούχα τὸν πολιτισμό.

*

Φωναζοῦμε πῶς εἴμαστε ἡ ἐξυπνότερη φυλή. Πού τὴ βλέπετε τὴν ἐξυπνάδα τούτη. Στὰ καλαμπούρια; Ἐχουμε νὰ δεῖξουμε κᾶνα ἔργο; Κάτι πού νὰ πιάνεται, πού νὰ φαίνεται, πού μὲ τὸ δικὸ νὰν τὸ χαρῶμε; Θερροῦμε γιὰ ἐξυπνάδα τὴν κᾶπως γρήγορη ἀντίληψη πούχομε. Γι' αὐτὸν τὴν κάνουμε ὁμῶς τὴν ἀντίληψη αὐτὴ, δ' ἀν συνοδεύεται ἀπὸ τὴν πιὸ ἐπικίνδυνη ἐπιπολαίωση. Προτιμῶ χίλιες φορές τὸ Γερμανὸ καὶ τὴν Ἀγγλο, πού δὲ θὰ καταλαβῇ ἔσως τόσο γρήγορα ἔσο ἐγὼ ἓνα ζήτημα, μὰ πού ἀμὰ τὸ νοιώσει, θὰν τι νοιώσῃ πολὺ βαθυτέρη καὶ πολὺ καθαρώτερα ἀπὸ μὲν. Εἶναι ἀστείον νὰ λέει πῶς εἴμαστε ἐξυπνὴ φυλή, ὅταν μᾶς λείπει τὸ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ ΠΝΕΥΜΑ, τὸ κύριο τοῦτο σημεῖο τῆς ζωῆς ἐνὸς λαοῦ. Τί ἄλλο εἶναι τὰ καμώματά μας παρὰ μίμηση, ἀστόχαστη, ἀνύστη, μίμηση κλασικῆς σοφρότητας κ' ἐλαφρότητας φράγκικης. Ὁ ΧΑΡΑΧΤΗΡΑΣ λείπει ἀπὸ κάθε ἔργο μας. Κ' ὑπάρχει ζωὴ δίχως χαραχτήρα.

Ἄς πάρουμε τοὺς φοιτητές, τὸ φωτεινὸ τοῦτο σημεῖο τῆς ζωτικότητος κάθε λαοῦ. Τί κάνουν λοιπὸν αὐτοί, ὅταν δὲν ξελαφυγγιάζονται στὶς παπαροπαράδοτες ταραχές; Ἡ θὰ κλειστοῖν στὴν κάμερή τους, ὑπερ' ἀπὸ δεκάωρο ἀκουσθῇ μαθημάτων στὸ Πανεπιστήμιον, ζητώντας, μεσαιωνικώτατα, στὶς ξερὲς ἐκφράσεις τῶν βιβλίων νὰ γνωρίσουν τὸν κόσμο καὶ τὴ ζωὴ, ἢ θὰ κλειστοῖν στοῦ Γαμ-

βέττου καὶ στὰ βρώμικα καφενεῖα τῶν Χαυτειῶν, γιὰ νὰ παίξουν τάβλι καὶ νὰ μιλήσουν γιὰ τοὺς κομματάρχες. Ἄλλο φαινόμενον ζωῆς κανένα. Μουχλα, νέκρα, σαπλά. Μπορεῖ λοιπὸν ἀπ' αὐτοὺς νὰ βγῇ ὁ ἐπιστήμονας; Ὅχι βέβαια. Ὅλοι θὰ γίνουσιν παππαγάλλοι καὶ θὰ ξαναμαστήσουν τὰ λόγια, πού ξαναμασᾶν τώρα ἀπὸ ξένους οἱ καθηγητές τους. Αἰσθάνθηκε κανεὶς τους τὴν ἀνάγκη νὰ γνωρίσῃ ξένον κόσμον καὶ ξένα μυαλά; Μὰ εἶναι πολὺ νὰ ζητᾶμε νὰ γεννηθῇ αὐτὴ ἡ λαχτάρα μέσα τους, ὅταν ὑπάρχουν καθηγητές, πού τοὺς λύνει μὲ τίποτα ἀφίλεια γιὰ πολλὰ ζητήματα: «Τί λέει ἓνας κουντογερμανὸς ἐδῶ; Τί τοῦ λέω γῶ»

Φοιτητρίες ὑπάρχουν στὴν Ἑλλάδα, εἶναι τόσες λίγες πού νὰ μετριοῦνται στὰ δάχτυλα. Κι' ὁμῶς τὰ γερμανικὰ Πανεπιστήμια εἶναι γιομάτα ἀπὸ Βουργάρους καὶ Ρουμανίδες καὶ Σέρβες. Ἐμεῖς ὁμῶς ἔχουμε ἀκόμα μέσα μας τὴν πατριαρχικὴ ἰδέα τοῦ σπιτιοῦ, σύμπτωμα τῆς ὀπισθοδρομικῆς πολιτικῆς μας, νομίζοντάς πῶς ὁ προσρισμός τῆς γυναίκας εἶναι νὰ καθέται ἀπ' τὸ πρῶν ὡς τὸ βράδυ στὸ σπῆτι, γνέθοντας καὶ φλυαρώντας. Κ' ἡ πατριαρχικὴ τούτη ἰδέα μεταφράζεται στὸ νεοεὐλασμένο μυαλὸ τῶν ρωμαντικῶν μας νέων, μὲ τὴ θεωρία τῆς λεπτῆς φύσης τῆς γυναίκας καὶ τῶν ὁμορφῶν χειρῶν της. Καὶ βρίσκει φαντατικούς ὑποστηρικτὰς σ' αὐτοὺς Κι' ἐν κανένα ἀπ' τὰ κορίτσια μας ἀποφασίσῃ καμμιά φορά, ποιὸς ξέρει, νὰ εὐρύνῃ τις σπουδὲς της στὴν Εὐρώπη, θὰ πᾶν ἐκεῖ κρατώντας ἀπ' τὸ φουστάνι τὴ μάνη της, μήπως καὶ τυχὸν χαθῇ στὶς ἀπόμακρες, σκοτεινὲς αὐτὲς κοινωνίες, μὲ τὴν ἐπικίνδυνη φιλοσοφία τους πού «κάνει τὸν ἄνθρωπον ὄχι κύριον τοῦ ἑαυτοῦ του», γιὰτὶ θέλει νὰ πιῇ τὴ ζωὴ ὡς τὸ κατκάθι. Ὅμως πῶς εἶναι δυνατό νὰ κἀν τὸ κορίτσι ἀλλιῶς, ὅταν συλλογιστοῦμε τὴν ἐκπαίδεψιν πού τοῦ δίνει ἡ κοινωνία μας, μαθαίνοντας το πῶς ἡ γυναίκα εἶναι σκλαβὰ τοῦ μεθυσμένου ἄντρα καὶ τοῦ φιλότιμου ἀδερφοῦ.

Πού βρίσκει τέλος πάντων ὁ κ. Πουλημένος τὰ στοιχεῖα πού δείχνουν πῶς εἴμαστε ζωτικὴ φυλή; Κι' ὄχι μόνο ζωτικὴ, μὰ καὶ (hear! hear!) ἡ ζωτικότερη τῆς Εὐρώπης! Κ' ἐπειδὴ βέβαια θὰ παραδέχεται κι' ὁ ἴδιος, πῶς ἐστὶ ὅπως εἴμαστε τώρα εἰς ἀστείον νὰ θέλομε νὰ παραβληθοῦμε μὲ ἄλλες φυλές, θὰ παίρῃν ὅλα του τὰ ἐπιχειρήματα ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες. Καλὸ σωσίδιο μὲ τὴν

κ' ἡ μάννα ἀγάπαγε τὴν πάστρα. Ἦθελε νάβῃ ὁ ἄντρας της, πού θῆρχονταν, τὴν κούλια του νὰ λάμπη. Κ' ἐστὶ τοῦτος μόλις πρόφτασε τὸ ξοδὶ της. Τόσο γοργὰ ἔκαμε τὸ θέλῃ της ἡ πούντα της ἀκροποταμιᾶς.

*

Καντὰ τὸν καμὸ τοῦ χρόνου βγήκε ξανά στὸ χρημένο Θώμω Κρανιά τὸ πρόβλημα: τί νὰ τὰ κάμῃ τάρφανά; Νὰ τὰ πάρῃ μαζὶ του, δύσκολον νὰ τάφῃ μοναχά, ἀποκλεισμένο. Ἡ ἄδερφή της μακαρίτισσα, πού εἶχε τρέξει στὸ ψυχρομάχημα της ἀπ' τὸ χωριό, τὸν ἔβγαλε πάλι ἀπ' τὴ σ-ενοχώρια. Πρὸς ἐρήθηκε νὰ μείνῃ αὐτὴ προσωρινὰ μὲ τὰ παιδιὰ. Παρηγοριὰ ἀνεπάντητη. Μαζὶ της ἔμενε στὴν κούλια του κ' ἡ σύνταξί της, σύνταξιν χήρας λοχαγοῦ. Κ' ἐστὶ ὁ Θώμω Κρανιάς ἀποχαιρέτησε τάρφανά του μὲ τὴν καρδιά διπλὴ ἡτυχασμένη.

Σὶ χεῖρά καλὰ τάφιν. Ἡ θεὰ του: ἦταν γυναίκα ὅπως τὴν ἤθελε. Ἄν κ' ἦταν πα-τρεμένη εἰκοσι χρόνια μ' ἀξιοματικό, δὲν εἶχε φύγει ἀπ' τὸ χωριὸ ποτέ, δὲν εἶχε πάρει κοντὰ τὸν ἄντρα της στὶς πολιτείες. Μιὰ κι αὐτὴ ἀπ' τις παλιὲς καλὲς συνήθειες τῶν ψηλῶν βουνῶν, πού ἡ ἀδερφή της θέ-

λησε νὰ τὴν πατήσῃ. Μὰ εὐτυχία καὶ δὲ βρίσκονταν πολλές κυρὰ Θώμες κ' ἐτο παρηγοριεῖται κάθε καρδιά πού λαχταρεῖ τὰ πάτρια. Ἡ χήρα λοιπὸν τοῦ λοχαγοῦ Παπαδογούλα εἶχε ἀπομείνει ἡ αὐτῇ, ἀπελίκῃ ἡ χωριατίσα, ἡ ἀρχοντικὴ νοικοῦρη, τὸ ἀγρυπνὸ μαντρόσυκλον, ὅπως τὸ χρειάζετο ἡ ἀφρονεμένη κούλια. Ὅσο ἦταν ζωντανὴ ἡ γυναίκα του, ὁ Θώμω Κρανιάς δὲ σκοτίστηκε ποτέ του γιὰ τὴ φαρμακία του. Ὅχι πῶς δὲν ἀγαποῦσε τὴ γυναίκα του ἢ πῶς ἡ καρδιά του δὲν αἰσθάνονταν τὴν πατρικὴν χαρὰ, μὰ τὴ φροντίδα τοῦ σπιτιοῦ τὴν εἶχε ὅλη ἀπάνω της ἡ μακαρίτισσα. Αὐτὸς εἶχε σκοτούρες ἄλλες: τὸ ἐπαρχεῖο, τὴν πολιτικὴν, τὴν ἀρχαία ἀπὸ τὰ βουνὰ του κι' ἀκόμα μεγαλῆτερη τὸν καφενεῖ. Ζιζυρεῖται καὶ χαρτὰ ἦσαν ἀδυναμίες του κι' ἀγάπες τρανήτερες ἀπ' τὴν πολιτικὴν κι' ἀπ' τις στενὲς οἰκογενειακὰς χαρὰς. Εἶν' ἀλήθεια πῶς μὲ μεγάλη ὁρμή ἐτρωγε τὸ μπουρνεῖο ἀπ' τὰ χεῖρά της κυρὰ Θώμω, μὰ μὲ πιὸ ζῆλον ξεφάχνιζε μιὰ πλάτη ἀρτοῦ σὲ φῆλων συντροφιά μὲ ἀναγάλισμα ψυχῆς ρουφῶσε τὸ κρασί του ζεσταμένο στὴν πύρα τῆς γωνίας τοῦ ἐπαρχείου, πλάι σὲ σὺχτῆρι τῆς γυναίκας του, χαίδοντας στὰ γόνατά του τὸ μικρὸ Γεζίλα, ὡς τόσο σὰ ν' ἀπνε-

ἡ καρδιά του ἡδονικότερα μέσα στοὺς πνιγεροὺς καπνοὺς ἐνὸς στενοῦ καμαρινοῦ τοῦ καφενείου, ὅταν ἔβρισκε μιὰ τέταρτη φουρὰ τὸ ρῆγα του καὶ σήκωνε τὸν πάγκον. Τὸ συχνότερον ἦταν πῶς δὲν τὴν ἔβρισκε κ' ἡ μακαρίτισσα τὴν μάντην τὴν ἄλλη αὐγὴ ἀπ' τὸ χαλασμένο κίφιν του. Ἀδὲ συλλογίσαι τὰ παιδιὰ, καμμένη μικρὸ μεγάλο τὸ καζάντι σου ἀπ' τὸ ἐπαρχιλίκι, τὸ τρώει οὐλο ἡ τράπουλα, τὸν γκρίνιαζε μὰ αὐτὸς γελοῦσε. Ἀβῆτοιο ἀρχοντικό, της ἀπαντοῦσε: «τὸ κληρονομησιὰ ἀπ' τὸν πατέρα μου μὲ τὸ σὸί μαζὶ. Καὶ σὺ γι' αὐτὸ τὸ σὸί μὲ πῆρες, ὄχι γιὰ τὸ καζάντι μου».

Μὲ τὸ σὸί δικαιολογούσε πάντα κάθε παραπατήμα του ὁ Θώμω Κρανιάς. Ἦξερε τί σεβασμὸ εἶχε ἡ γυναίκα του σ' αὐτὸ καὶ τὰδραζε κάθε φορὰ. Ἐκεῖνη πάλι ἤξερε τὴν καθε ἀδυναμία της γενεᾶς τάντρος της καὶ δὲν τὸν ἔφινε ἀπὸ κοντό. Δὲν ἦταν μοναχὰ ὁ τίτλος τῆς κυρὰ ἐπαρχίνας πού τὴν ἔκανε νὰ τὸν ἀκολουθεῖ στὴν περιπλάνησίν του μαζὶ μ' ὅλα τὰ τσ' ὄρεδα καὶ μὲ τὸ ἀρχαίον τῆς μάντης της. Ἄν στὸ σπῆρι τὸν ἔφινε νὰ φύγῃ μόνος, καθὼς εἶδαμε, θοροῦσε πῶς ἡ ἡλικία πῆξ τοῦ γιὰ τρεψὲ μιὰν ἄλλη κληρονομικὴ ἀδυναμία, πού τῆς θόλωνε τὴν εὐτυχίαν περσότερον ἀπ' τὴν τράπουλιν

ἀλήθεια οἱ ἀρχαῖοι! Σ' ὅποιον μᾶς κατηγορήσει γιὰ τὰ τωρινά, παρουσιάζουμε μεις τοὺς μακαρίτηδες, κ' ἔτσι δένουμε γιὰ πάντα τὸ γάϊδαρο! Αὐτὴ εἶναι ἡ καθημερινή κ' ἡ ἐπίσημη πολιτικὴ μας. Ταχτικὴ ποὺ δείχνει ἀκόμα περισσότερο τὴν ἀναιμία μας. Γιατὶ ἂν παραδεχτοῦμε, πράμα ποὺ δέχεται πολὺς ἀμφισβήτησεις, πῶς εἴμαστε κατ' εὐτεῖαν ἀπόγονοι ἀπὸ κείνους, γιὰ ποῖο λόγο νὰ μὴν παραδεχτοῦμε πῶς εἴμαστε ἀπόγονοι ἐκφυλισμένοι. Διάβολε! Πέρασαν κοντὰ δύομισὴ χιλιάδες χρόνια ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ λάμπαν ἐκεῖνοι. Γίνανε στὸ μεταξὺ ἐκρηξες ἀπὸ ἡφαίστεια, στερέψανε ποτάμια, φεγώθηκαν παράλια, βουλιάξαν νησιά, ποὺ ξέρετε; μπερδεύει νὰ πῆρε τ' ἀναθεματισμένο ριζικὸ καὶ τὴ φυλὴ μας!

Ἐνὸς λοιπὸν ὁ κ. Π. δὲ μᾶς δείχνει καθαρά καὶ ξάστερα τί εἶναι ἐκεῖνο ποὺ δημιουργήσαμε τὰ τελευταῖα τοῦτα χρόνια, ἢ τουλάχιστο τὰ ζωτικὰ σπέρματα πῶς μᾶς, μὲ φανερὰ πῶς ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ ἀμφισβητῶ τὰ λόγια του γιὰ τὴ ζωτικότητα τῆς φυλῆς μας. Ἐνὸς δὲ μᾶς δείχνει κατὰ βαθύτερο καὶ διαρκέστερο ἀπὸ τὰ καλαμπούρια καὶ τὴ φιλοσοφία τῆς ἀδιαφορίας, ποὺ χαρακτηρίζει κάθε Ρωμιό, καὶ ποὺ εἶναι ἴσως ἱκανὴ νὰ ἐνθουσιάσῃ ἕνα ποιητὴ, ποὺ βρίσκεται στὸ πρῶτο ἀτάκτιο τοῦ ρωμαντισμοῦ του, μὰ ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ σταθῇ σὲ μιὰ κοινωνία μὲ αἷμα καὶ μὲ ὄρεξη γιὰ πράξη, θὰ μὲς ἐπιτρέπῃ νὰ ἀμφισβητήσω τὴν ἐξυπνάδα τῆς φυλῆς μας.

Καὶ παριστάνοντας ὁ κ. Π. τὴν Εὐρώπην γερασμένη τώρα, καὶ μὲ σάπιο φιλοσοφικὸ σύστημα στὸ βίο της, κ' ἐμᾶς τοὺς Ἕλληνας ζωτικὴ, γερὴ φυλὴ, ἐρχεται σὲ ἀντίφαση στὰ λογικὰ συμπεράσματά του. Γιατὶ ἂν παραδεχτοῦμε γιὰ μιὰ στιγμή πῶς εἴμαστε ἡ περίφημη αὐτὴ φυλὴ ποὺ φαντάζεται, ἀναγκαστικῶς γιὰ ν' ἀνεπτυχτοῦμε, θὰ κολουθήσουμε δυὸ εἰδῶν μονάχα δρόμους. Ὁ ἓνας εἶναι ὁ δρόμος ποὺ ἀκολουθῆσε καὶ ὁ εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς, τῆς οἰκονομικῆς ἐξέλιξης. Ὁ Κ' ἀκολουθώντας τὸ δρόμο τοῦτο, θὰ φτάσουμε στὸ σημεῖο ποὺ βρίσκεται τώρα ἡ Εὐρώπη. Δηλ. στὸ σάπιο ὕλιστικὸ σύστημα, κατὰ τὸν κ. Π. Γιὰ νὰ φτάσουμε λοιπὸν σὲ τέτοιο σημεῖο, θὰ πῇ πῶς δὲν εἴμαστε ζωτικότεροι ἀπὸ κείνους. (Ἡ μήπως τυχὸν νομίζει ὁ κ. Π. πῶς ἡ Εὐρώπη πρὶν ἀπὸ διακόσια χρόνια δὲ βρισκόταν στὴν ἴδια κατάστασι μὲ μᾶς;) Ὁ δὲ ἄλλος δρόμος εἶναι τὸ ξαναγύρισμα πρὸς τὰ πίσω, πρὸς τὸ

γεοδαιτικὸ σύστημα. Καὶ καὶ ψυχρὸ σύστημα, ὅπως τουλάχιστο μᾶς ἐπιτρέπουν νὰν τὸ κρίνουμε οἱ τωρινὲς μας γνώσεις. Τρίτο δρόμο δὲν ξέρω δυττωχῶς ἐγὼ κανένα. Ἄν τυχὸν ξέρῃ ὁ κ. Π., θὰν τοῦ χρωστέμε χάρι κ' ἐγώ, κ' ὅλος ὁ κόσμος μαζὺ μου, ἂν μᾶς τὸν φανερώσῃ. Ξέρετε τί θὰ πῇ, ἀδερφε, νὰ κολουθήσουμε δρόμο καινούργιο, ποὺ νὰ μᾶς φέρῃ στὴ σὰπίλα ποὺ βρίσκεται ἡ Εὐρώπη τώρα! Τί ἄλλο καλλίτερο μπορούμε νὰ εὐχθούμε!

Ἐτοῦτα εἶχα νὰ σημειώσω σ' ἕνα ὠρισμένο κομμάτι τοῦ ἀρθροῦ τοῦ κ. Πουλχεμένου. Μὲ τὸ νὰ θίλω ὅμως νὰ δείξω πῶς ἡ φυλὴ μας δὲν ἔχει φανερώσει πούθεν ἀκόμα τὰ σπέρματα τῆς ζωτικότητος καὶ τῆς ἐξυπνάδας, ποὺ, κἄπως αὐθαίρετα, θέλει νὰν τῆς κολλήσῃ ὁ κ. Π. κ' οἱ περισσότεροι ἀπ' τοὺς δημοφύλους μας μαζὺ του, δὲ διώχνω ἀπὸ τὴ σκέψη μου τὴν ἰδέα, κ' ἀπὸ τὴν καρδιά μου τὴν ἐλπίδα, πῶς μποροῦν ὅλα νὰ διορθωθῶν. Κ' ἐπειδὴ παρδεχόμεθα κατὰ γράμμα τὸ σύστημα τοῦ Σκληροῦ, πιστεύω πῶς ἡ αἰτία τῆς στασιμότητος βρίσκεται στὸν ψευτοφροδοτικὸν ἰδεολογικὸν τῆς πλουτοκρατίας μας, καὶ εἶμαι, ὅπως κ' ἐκεῖνος, τῆς ἰδέας, πῶς μόνο τότε θὰ κατορθώσουμε νὰ δώσουμε μιὰ κίνησι στὴ στασιμωμένη μηχανή μας, ἕνα σπᾶσουμε τὰ εἰδῶλα μὲ τὰ ὅποια μᾶς θρέφει ἡ κυριαρχοῦσα τάξις, δημιουργώντας δυνατὴ ἀντιπολίτευσι ἀπὸ τὴς τάξεις τοῦ λαοῦ. Στὸ μεταξὺ ὅμως πρέπει, οἱ λίγοι ἐμεῖς τουλάχιστο, νὰ πετάξουμε τὴ σκουριά τῶν περασμένων ἰδεῶν, καὶ νὰ μὴν ἡσυχάζουμε μὲ τὴν πεποίθησι πῶς εἴμαστε ἡ ζωτικότερη φυλὴ τοῦ κόσμου, ὄνειρευόμενοι τὴν ὁρμὴ τῆς φαντασίας μας πῶς θὰ ἀνέλθωμεν τὰς οὐρανοτάξους τοῦ οὐρανοῦ ἀψίδας, ἐν αἷ; ἀετοὶ καὶ κεραυνοὶ δολιχοδρομοῦσι, κρατῶντας σὲ ἕνα χεῖρ τὸν Πλάτωνα, στὸ ἄλλο τὸ Εὐαγγέλιο...καὶ στὸ ἄλλο τὸ ξίφος!

ΦΩΤΟΣ Ν. ΠΟΛΙΤΗΣ

ΤΑ ΠΡΑΤΗΡΙΑ

ΤΗΣ ΔΕΛΤΑ-Ι-ΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Μετεφέρθησαν εἰς τὴν ὁδὸν Σταδίου 43 ἐντὸς τοῦ Χρυσοῦ Οἴκου (Maison Dorée) τοῦ μεγάλου Κατοπτροποιείου τοῦ κ. Α. Π. Εὐαγγέλου, ἐναντι Στοῆς Ἀρσακείου.

κι ἂν σ' ὅλη τὴ ζωὴ της εἶδε κατὰ ἐπιείκεια σ' αὐτὴν, ὁ λόγος ἦταν γιὰ τὴν ἐρριχνη πραγματικὰ στὸ σῶ. Ἡ χωρικήτικη ἀρχοντιά τοῦ τόπου της τὴν εἶχε συνηθίσει, τῆς εἶχε ριζωμένη μέσα της μιὰ πίστη σὰ σὲ νόμο φυσικὸ. Τὸ σῶ πρέπει νὰ τὸ παίρνῃ κανένας ὅπως εἶναι, μὲ ὅλα τὰ καλὰ καὶ τὰ κακά του, νὰ τὸ σέβεται μὲ ὅλες τὶς ἀρετὲς καὶ τὶς ἀδυναμίες του. Κ' ἔτσι στὸ τέλος κ' οἱ στερνὲς καταντᾶν σὰ φυσικὲς, γίνονται ἐνστικτὰ συνηθισμένα μὲ τὸ σῶν ἄνθρωπο, ἀπαραίτητα συστατικὰ τῆς ἀρχοντίας. Χωρὶς αὐτὰ δὲν εἶναι δυνατὴ ἀρχοντιά, χωρὶς αὐτὰ εἶναι ἀνεφάνταστο τὸ σῶ, τὸ εὐχέλικο γιὰ τὴν κυρὰ Θάμειαν, τὴν κόρη τοῦ ἰσθίου στὸν καιρὸ τοῦ βλαχοδήμαρχου Γουρνίτσα.

Ὅσο γιὰ τὸν ἄντρα της, αὐτὸς στὸ βάθος δὲν εἶδεν ποτὲ τοῦ σημασία πολλή στὸ σῶ, τὸ ἐλάχιστο ἀνὴτερη ἀπ' τὴν πρακτικὴ ἀξία του. Ὅσο ἦταν ἐπαρχος, ἡ θέση του καὶ ὁ τίτλος τοῦ ἀσφάλισαν τὴν καλοπέραση ποὺ γύρευε μονάχα στὴ ζωὴ σὰν ἐρχουτάν ἡ πάψη, τότε κατὰφευγε στὸ σῶ ποὺ τοῦ χρειάζονταν γιὰ τὸν ψωλὸ καὶ τὸν μπακάλη. Τώρα ὅμως ποὺ χήρεψε, τώρα ποὺ ἦταν ἀνάρσις πίσω τὰ φανὰ του, τὸ ξαναθυμήθηκε. Τοῦ φαίνονταν πῶς τὸ ἔφινε μαζί τους σὰ φύλακα καὶ σὰν προστάτη.

Τὸ σῶ τοῦ Κρανιά δὲν ἦταν ντόπιο βέβαια στὴν πύλη κοντὰ στὸν ποταμό, μὰ πάλι οὔτε καὶ ὀλότρελα ἄγνωστο. Ἡ ἀρχοντιά ποὺ ξεχείμαζε στὸν κάμπο καὶ δὲν ἔπαψε νὰ προσκυνᾷ πάντα τὴν αὐλόπορτα τῆς κούλιας, ἦταν τὸ πρῶτο τρανὸ τοῦ σιτήριμα κ' οἰκόσημο, ποὺ καὶ ἀρχοντιά καὶ πλέμπα εἶδον στὴν πόλιν δὲ μπορούσαν νὰ μὴν τὸ σέβαστουν. Καὶ πράγματι ὁ Θάμος Κρανιάς δὲν εἶχε ἄδικο νὰ βασίζεται σ' αὐτό. Ἡ γυναικαδέρρη ποὺ ἔμεινε μὲ τὰ ἄρρα καὶ τὸν δὲν εἶχε λόγο νὰ νοσταλγῇ τὴς τιμὲς καὶ τὴς κομματικὲς φροντίδες, ποὺ ἔβρισκε πίσω στὸ χωριό. Οὔτε ἡ παλιόκαπα τοῦ τόπου της, οὔτε οἱ προσεστὲς τῆς πόλης κοντὰ στὸν ποταμὸ τὴν παρὰ τῆς μοναχῆς τῆς θλίψης της. Οἱ ἐνιά, οἱ σαράντα, τὸ ἔαμηνον τῆς ἐπαρχίας μοιρολογηθήκα ἀπ' τὴς καλὲς νοικοκυρὲς τοῦ τόπου, καμιά δὲν εἰσεψε νὰ μὴ συλλυπηθῇ καὶ νὰ παρηγορήσῃ μὲ τὴ συνοδιά της τὴν κούλια τὰ κροπόταμου. Κι ὅσο γιὰ τὴν καθημερινὴ ζωὴ, ἡ κούλια σὰ νάλλαξε κυρὰ μονάχα καὶ μπερδεύει στὰ παρὰ τῆς (βάρησαν μαύροι γιὰ τὸ πένθος τῆς μακαρίτισσας), ὅλα τὰ ἄλλα συνέχισαν τὸ συνηθισμένον δρόμον τους. Ἡ σοῦπα δὲν ἔπαψε νὰ κόβεται μὲ τὴς ἀγουρίδες τῆς κλημνταρίδας, ὁ Γεσίλας νὰ κυνηγᾷ τὰ τσόνια μὲ τὴ σὰ

Ο "ΝΟΥΜΑΣ",

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα Δρ. 5.— Γιὰ τὴς ἑπαρχίας Δρ. 7
Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ Φρ. Χρ. 10.

Γιὰ τὴς ἑπαρχίας δεχόμεστε καὶ τρίμηνας (2 Δρ. τὴν τριμηνία) συνδρομῆς.

Κανένας δὲ γράφεται συνδρομητὴς ἂν δὲ στείλῃ μπροστὰ τὴ συνδρομὴν του.

10 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κισκία (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἐθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδηροδρόμου Ὁμόνοια), Βουλῆ, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδηροδρόμου Ὁμόνοια), στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντικρυ στὴ Βουλῆ).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, στὰ Πραχτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Ὁ σκυλοκαυγᾶς—Ὁ νόμας ποὺ νοικιάζονται—Καὶ δικὰ μας—Ὁ «Γήταυρος».

ΚΑΛΑ τὴν ἔπαθε ὁ κ. Χατζηδάκης. Τοῦ ἄξιζε βγαίνει τώρα καὶ τὸν βρίζουν καὶ οἱ δικοὶ του, οἱ καθαρὲς οὐσιανοὶ (κοίταξε καὶ Ἀθήναι 4 τοῦ Γενάρη, σελ. 1, στήλ. 1) καὶ τὸν λὲν προδοτὴ καὶ οὐλοφίλο καὶ ζηντὴν τὴν ἀπάνη τοῦ ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον γιὰ τὴν, λέει, διαφένεψε μὲ τὴν ὑπογραφήν του τὸ ἔργο τοῦ Βιλαμόβιτς, τοῦ οὐλοφίλου καὶ κτλ. Κάπου ἀπ' ὅλα αὐτὰ κρύβεται κάποιος δάκτυλος Μιστριώτικος. Κ' ὁ δάκτυλος αὐτός, ὁ δὲ καὶ τόσο παστρικός, εἶναι ἔπρεπε νὰ φερθεῖ τοῦτον τὴν φορὰ κ' εἶναι φέρεται. Μιστριωτικὸτατα καὶ Χατζηδακικὸτατα.

Καὶ ξεγυμνᾶτε Ὁ Χατζηδάκης καὶ πῆρε καὶ πρόπερι, διαβρίζανε ἄντρα καὶ ἄντρα ὁ Ψυχῆς, ὁ Κρουμπάχερ καὶ τόσο ἄλλοι σοφοὶ ἄντρες, δικοὶ μας καὶ ξένοι, στάθηκε στὸ πλεῖστον τοῦ Μιστριώτη καὶ ἡ οὐλοφίλου καὶ χαμογελῶντας καὶ κουνώντας τὸ κεφάλι του ἐπιδοκίμαστικά, ἔφινε νὰ πιστεύεται πῶς ὅσοι ἀνοήσιες λέει ἢ γράφει ὁ Μιστριώτης, τίς ὑπογράφει καὶ ἡ ἀρετήν του, σὰν κοπέλι καὶ θαμαστὴς τοῦ Φέτος, στὴ γελοία Μιστριωτικὴ ἐπιθέσει κατὰ τοῦ μεγάλου Βιλαμόβιτς, ἔχασε ὁ Χατζηδάκης τὰ προσωπικά, θυμῆθηκε πῶς εἶναι ἐπιστήμονας καὶ βγήκε, σὰν ἐπιστήμονας, νὰ ρηξῇ τὴν ἄτιμη καὶ γελοία συνοφανία καὶ ν' ἀποδείξῃ πῶς ὁ Βιλαμόβιτς ὄχι μονάχα μισέλληνας δὲν εἶναι, μὰ τὸ ἐναντίον, εἶναι φιλέλληνας ἀπ' τοῖς πρῶτοις ἀνθρώποις καὶ φανατικούς.

Κι ὁ Μιστριώτης χόλιασε, καὶ μ' ὅλο του τὸ δίκιο, κ' ἔγραψε, ἢ ἔβαλε τὰ κοπέλια του καὶ γράφανε (Γαρόντες,

στὰ τοῦ κ' οἱ ἀδερφεῖς του, ἡ Μαριώ κ' ἡ Κούλα, νὰ μὴ μαζώνωνται ἀπ' τὴν ἀκροποταμὴ. Τόσο λίγα ἀλλάζει τὸ ρυθμὸ τῆς ζωῆς τριγύρω τοῦ ἐνὸς ἀτόμου ποὺ χάνει ἄχαρνα ἀπ' τὴ μέση. ἔστω καὶ ἂν αὐτὸ εἶναι ἡ μὲν καὶ σ' ἕνα σπῆτι. Αἰσθητὴ ὁλίσθησε γιὰ τὸ θνητό, ὡς τόσος μοιραῖος νόμος.

Μονάχα γιὰ τὴν Φρόσω σὰ νάλλαξε ἡ ζωὴ τὸ δρόμον της. Μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴν πᾶνε τὰ ἄρρα καὶ μὲ τὸν πατέρα, ἦρθε κάπως ἡ καρδιά στὸν τόπον της. Κοντὰ στὴ στέρηση τῆς μάνας νὰ χωρίζονταν καὶ ἀπ' τὴν ἀγαπημένην δὲ θὰ τὸ φθορούσε. Μὲ τὴν μὲν φθορίαν, μὲ τὴν χλωμάδα τῆς ἀρχῆς, ἔπρεπε τώρα θὰ τὸν ἀποτρέλλαινε, θὰ τὸν ἀνάγκαιε νὰ δεσφύλῃ ἕνα τέλος. Ἀλλὰ ποῦ νὰ τὴ βλέπῃ τώρα ἐκεῖνος; Ὁ περίπλοκος τῆς κόπης καὶ, πρὶν χρονιάς ἡ μάνα, δὲν μπορεῖ νὰ βγαίνει στὸ παράθυρο δὲν ἔχει γιὰ τὸν κόσμον. Ὅτι καμὴν μοναχὰ τὸ θρῆνον στὴν αὐλόπορτα κλειστὰ, μὲ φόβο καὶ μὲ τρόμος μὴ μυριστηῇ ἡ θεὰ ἰσπότης ἢ μὴν τὴν παρὴ τὸ μάτι τῆς γειτονίας. Μὰ τέλος δὲν εἶναι ἡ φτώχεια μοναχὰ ποὺ βρίσκει τέχνες στὴν ἀνάγκη της, ἔχει κ' ἡ ἀγάπη τοὺς δικούς της τρόπους. Ἡ θεὰ ἀγαπᾷ τὴν νοικοκυροσύνην ὄχι λιγότερον ἀπ' τὴ μάνα ἢ δουλιὰ ντροπὴ δὲν

Σπανίκεδες καὶ λοιποὶ) πῶς καὶ ὁ Χατζηδόκης εἶναι προ-
δότης καὶ πρέπει μὲ κλωτῆς νὰ διωχθῇ ἀπὸ τὸ «ΕΘΝΙΚΟ
(III) Πανεπιστήμιο.

Δύναμη τοῦδ' αὖτε τοῦ Μισογυνίου καὶ τῇ δυνάμει αὐτῇ
σήμερα τὴ βλέπει νῶρξεται καταπάνου του. Καὶ καλὰ ξεμπερ-
δέματα τώρα. Αὐτὸ μοναχὰ λέμε καὶ τοὺς ἀφίνομε νὰ
τεγῶνουνται ἀναμεταξύ τους σὰ σονιὰ.

★

ΚΑΠΙΟΣ κύριος, πού εἶταν πρῶτα λογιστὴς στὴν
«Αμοιβία», ὁ κ. Καζάσογλου, σὲ σειρά ἄρθρα στὴν
«Ἀκρόπολη», μὲ νόμους καὶ μὲ γεγονότα, μᾶς ἀπόδειξε
πῶς ἡ περιγραφή αὐτῇ εἰσαίρια δὲν ἔχει καὶ τόσο παστιχία
τῇ διαχείρισή της καὶ πῶς πρέπει ὁ Εἰσαγγελεὺς νὰ ρίξει
μιά ματιά στὰ βιβλία της.

Αὐτὸ δὲ μᾶς παραξενεύει καθόλου. Οἱ περισσότερες εἰσαί-
ριες ἐδῶ πέρα, οἱ τραπέζιτικὲς δὲ καὶ χρηματιστικὲς, εἶσι
πάνου κάτω δουλεύουσιν καὶ ὅλες τὲς, ποιά λίγο ποιά
πολύ, τριγυρνᾶν στὸ περιθώριον τοῦ Ποινικοῦ νόμου, καθὼς
κάποιος δικηγόρος συνήθιζε νὰ λέει. Κάτι πού μᾶς παραξεν-
εύει εἶναι πῶς οἱ τέτοιες εἰσαίριες συνήθιζον νὰ ταμπου-
ρώνονται πίσω ἀπὸ μερικά γνωστὰ ὀνόματα, πού τὰ παίρ-
νουν τάχα γιὰ συμβούλους τους, καὶ εἶσι ξεγελάει τὸν κόσμο.

Ὁ κ. Γ. Στρέϊτ καὶ οἱ ἄλλοι πού φημιγράφουνε στὸ
Συμβούλιο τῆς «Αμοιβίας» καὶρὸς εἶναι πῶς νὰν τὸ νιώ-
σουν πῶς δὲν τοὺς συμφέρει νὰ νοικιάζον τὰ ὀνόματά τους
στὲ εἰσαίριες πού τάρβη τοῦ κ. Καζάσογλου τίς ἀποδείχνουν
ὅχι καὶ τόσο παστιχίες.

★

Ο ΚΑΛΟΣ συνάδελφος «Le Monde Hellenique» μι-
λώντας σ' ἓνα ἀπὸ τὰ τελευταῖα φύλλα του γιὰ τὸ κλει-
σιμο τῆς ἑτήσιας χρονιάς τοῦ «Νουμά» παρατηρεῖ πῶς ἂν
ἐρίναμε μερικὲς γλωσσικὲς μας υπερβολὰς θὰ μπορούσαμε
νὰ ἐξυπηρετήσουμε σημαντικὰ τὴν ἐθνικὴ μας φιλολογία
(se contentait à se laisser quelques excentricités glos-
sologiques, elle pourrait rendre de très grands services
à notre littérature nationale).

Τὰ βρίσκουμε ἄδικα τὰ λόγια τοῦ «Monde Helleni-
que» καθὼς βρίσκουμε καὶ πῶς δὲ μᾶς ταυρίζουν καὶ τὰ τι-
μητικὰ παινέματα πού μᾶς ἔκαμε στὸ προχθεσινὸ τοῦ ἄρθρου
ὁ Ψυχάρης γιὰ τὴν κανονικὴν μὲς τῇ γλώσσῃ. Γιατὶ δυστυ-
χῶς οὐτε γλωσσικὲς υπερβολὰς εἶναι ἱκανὸς νὰ κάνει ὁ
«Νουμάς», οὔτε σὲ κανονικὴ δημοτικὴ γλώσσῃ γράφεται.
Σὲ ἄλλες σελίδας του μοιρεῖται νὰ παρατηρήσῃ τρεῖς τέσ-
σερες γραμματικὲς νὰ γροθοκοπίζονται ἀλύπητα, καμιά
φορὰ καὶ τρεῖς τέσσερες γλῶσσες· κανονικὴ δημοτικὴ, δη-
μοτικὴ ἀκανόνιστη μιχτή, μισομιχτή, μισοκαθαρεύουσα
καὶ φασκίλωσ' τα.

Γι' αὐτὸ δὲ φταίει οὔτε ὁ «Νουμάς», οὔτε οἱ συνερ-

χει, εἶναι καὶ ἡ δικὴ της ἀρχή, φταίει μοναχὰ νὰ
μὴ βλέπῃ ὁ κόσμος. Καὶ σ' ἀκροπόταμο, πού πᾶν
ἡ Φρόσω καὶ λευκαίνει, ποιεῖς θὰ τὴ δῇ; Ἡ ἀρχόν-
τισσα ἀπ' τὸ χωριὸ ξεχνᾷ ἀκόμα καὶ τὸ σόι, σὰ
δὲ χρειάζεται νὰ πληρώσῃ πλούσια. Σὰν τὸ χιόνι
τῆς φέρνει ἡ ἀνιψιά της· τὰ σκουτὶ τῆς οὐλίας
ἀπ' τὸ γιᾶλο πού τὰ στεγνώνει. Ἡ μαύρη σκέπη
πετιέτ' ἐκεῖ καὶ ἀφίνει νὰ στραφῇ τὰ μαλλιά στὸν
ἥλιο καὶ ἀφίγει ὁ γιᾶλος καὶ λάμπει ὁ τόπος·
λέει τὰ πνύχτερα τραγοῦδι τοῦ παλικαριοῦ, πού
ἔχει καλὸ στόν του καὶ καρτερεῖ νὰ γένῃ πρῶτα
δικαστὴς γιὰ νὰ τὴν παρῇ. Αὐτὸ κατ' ἐξοχὴν καὶ ἡ
μαννα στὸν καιρὸ της, μὰ ὅσο καὶ ἂν ἔκανε ἡ συχω-
ρεμένη στραβὰ μάτια, δὲν τὰ κλείνει καὶ ὁλότρελα.
Καὶ τώρα ὅσο νῆοιζεν τὰ δικά της ἡ θειά, ἐνοι-
ζαν τὰ στόματα τοῦ κόσμου καὶ τὰ παράμερα τῆς
ποταμίδος τσαμπούνισαν στὴ γειτονιὰ πράματα ἀπί-
στευτα πού μιά πολύτροπη γριά ἔβαλε τὰ δυνατὰ
της καὶ τὰ σκέπασε· μὰ ὡς τόσο ἀπλώθηκαν σ' ὅλη
τὴν πόλιν καὶ τὸ πλουσιόπαιδο χάθηκε ἔξω ἀπ' αὐτὴ.

★

Κι ὁ γιᾶλος σκοτίνισσε καὶ ἡ κούλια κλείστηκε
στὴ θλίψη της. Ἡ θειά δὲν ἔχει πρόσωπο νὰ βγῇ
στὸν κόσμο καὶ στὸ γαμπρὸ της πού τὸν καρτερεῖ
ὅρα τὴν ὥρα νάρθῃ νὰ λιανίσῃ, νὰ χαρακιάσῃ στὰ
φαχνὰ καὶ νὰ λαιπάσῃ τὴν ἀτιμασμένη. Μὲ τὸ δικό
της σόκιασμα μοναχὰ, μὲ τὰ μαλλιά (τὶς μαύρες
μακρὲς πλεξίδες) πού τίς ἐκοψε δὲ σβύνει ἡ ντρο-
πή. Εἶν' ἀλήθεια πῶς αὐτὴ δὲν ἦταν στὴ γενιά

γᾶτες τοῦ. Τὸ ποῖός φταίει καὶ γιατί νὰ φταίει, τὸ ἀπο-
δεῖχναι θεοφάνερα ὁ Ψυχάρης στὰ φεταῖνά του «Ρόδα καὶ
Μήλα», στὸν πρόλογο. «Ὅ, τι λοιπὸ δὲν μπόρεσε νὰ ἐπιβί-
λει ἕνας Ψυχάρης, εἶναι ἀδύνατο νὰ μπόρῃ νὰν τὸ
ἐπιβάλλει μιά φημερίδα—καὶ γι' αὐτὸ ὁ «Νουμάς» ἀπὸ
καιρὸ καὶ μάλιστα τώρα τελευταῖα, ἔφισε τὴν καθέναν νὰ
γράφει σύμφωνα μὲ τὴ γραμματικὴν του (γιατὶ ὅλοι, φαί-
νεται, ἔχουμε καὶ ἀπὸ μιά γραμματικὴν ὁ καθένας) καὶ μὲ
τὸ γούστο του, τρέφοντας πάντα στὴν ψυχὴν τοῦ τὴν κρυφὴ
ἐλπίδα πῶς ὅλοι μας σιγὰ σιγὰ, μὲ ἀμοιβαῖες υποχώρη-
σεις, θὰ μπόρῃ κάτῃ ἀπὸ ἕναν κοινὸ κανὼν καὶ θάρπα-
ξουμε ἀπὸ τοὺς σχολαστικούς καὶ τὸ τελευταῖο ἐπιχείρημα
ποῦχουν καὶ τὸ μεταχειρίζονται ἐναντίον μας.

★

ΑΠΟ τὸν «Ἐργάτη» τοῦ Βόλου μαθαίνουμε πῶς ὁ κ.
Ζάχος, διευθυντὴς τοῦ «Ἐργάτη», μίλησε στὸ Βολιώτικο
«Ἐργατικὸ Κέντρο» τὴν προπερασμένη Κυριακὴ (28 τοῦ
Δεκεμβρίου) γιὰ τὸ «Γήταυρος» τοῦ Ρήγα Γκόλφτ.

Νά, τί γράφει ὁ «Ἐργάτης» στὸ τελευταῖο φύλλο του:

Ὁ κ. Κ. Ζάχος ἔκαμε μιά λαμπρὴ καὶ ὠραία ἀνάλυσιν
τοῦ «Γήταυρος», ἐργατικὸν δόγματος τοῦ συνεργάτη μας
Ρήγα Γκόλφτ πού δημοσιεύθηκε στὸ «Νουμά» καὶ πορου-
σάσε τὴν ἀγνὴ καὶ λατρευτὴ μορφήν τοῦ συγγραφέα στοὺς
ἐργάτες. Ὁ κ. Ζάχος μὲ πολλὴν εὐχλωττίαν καὶ ὁλοκλή-
την γλώσσῃ μίλησε 1½ ὥρα καὶ περισσώτερον καὶ δια-
κόπτονταν συχνότατα ἀπὸ χειροκροτήματα. Ὑστερὰ δι-
ήκε τὸ ὅριον καὶ ἐνθουσιαστικὸν δόγμα ὁ «Γήταυρος». Ἀδύνατο
νὰ περιγραφῇ ὁ ἐνθουσιασμός πού γέννησε ἡ ἀνέ-
γνωσιν τοῦ δόγματος αὐτοῦ. Τὸν ὥραιο του συμβολισμόν τὸν
ἐννοῶσαν ἀμέσως καὶ τὸν καταχειροκροτήσαν. Συχνὰ ἡ
ἀνίγνωσιν εἶταν ἀδύνατο νὰ προχωρήσῃ ἀπὸ τὰ μανιῶδη
χειροκροτήματα τῶν ἐργατῶν, ἀπὸ τὰ ὅποια ὅλη ἡ σάλα
ἐσειέτατο.

Μαθαίνουμε μὲ χαρὰ πῶς τὸ «Γήταυρος» δὲ τὸν τυπώ-
σαι μ' ἐξοδὸν τῆς σὲ ξεχωριστὸν φυλλάδιον ἡ «Κοινωνιολογικὴ
Ἑταιρία» καὶ ἂν τὸν μοιράσῃ χάρισμα στίς λαϊκὰς τάξεις.

ΑΓΓΕΛΑΚΙ

(Σὲ τρεῖς ἐποχές)

I

Στὴ σάλα μπήκε ἀστραφτερὰ τριανταφυλλέιο φῶς
πού οὐδ' ὀρπισεν δλόχαρ καὶ ἀνὰ ἑρ' ὁροσιά,

πρωτόλουθη. Ἡ ἀρχόντισσα ἀπὸ τὸ χωριὸ δὲν ξέ-
χασε πῶς ἡ ἰδία ἡ Φρόσω παρὰ στεκε κατὰ περὶ
τερο ἀπὸ πνεῦμα μιά φορὰ, ὅταν ὁ παπὸς εὐλό-
γησε τὸ γάμο τῶν γονιῶν της. Ὡς τότε ἡ τωρινὴ
περίστασις δὲν εἶν' ἡ ἰδία, τὸ πρᾶμα δὲν εἶν' ἀπα-
ράλλαχ' ο. Ὁ Θάμος Κρανιάς τότε ἐρίξε ἀγκουρ,
καθὼς τὸ λέγαν στὸ χωριὸ. Εἶχε φόβο πῶς, μ' ὅλο
τὸ σόι τοῦ καὶ τὸ μαῦρο του μυστακί, ὁ ἀρχον-
τας Γορλίστας δὲν τὸν ἔκανε καὶ τόσο χάρι γιὰ
γαμπρὸ καὶ θέλησε νὰ σφαλίστῃ δὲν ἐκοψε τὴν ἀ-
λυσίδα καὶ νὰ γένῃ ἀφαντος. Καὶ τέλος ὁ Θάμος
Κρανιάς ἦσαν τὰ γκόνι τοῦ προστοῦ Κρανιά, ὁ γυιὸς
τοῦ φαλαγγίτη ταγματάρχου ποῦχε τὸ κορμὶ σπαρ-
μένο βόλια, τὰ χέρι φαγωμένα ἀπ' τὸ μπαρούτι
καὶ ὅχι ἀργασμένα ἀπ' τὰ τυριά καὶ βρώμικα ἀπ'
τίς σαρδέλλες, σὰν τὸν πατέρα τοῦ ξεπλανε τῇ τῆς
Φρόσως. Τοῦτο μανιῶνει πῶς πολὺ τὴν κηπεύ-
νισα Νάχε γένῃ ἡ ντροπὴ στὰ σινὸρά της, δ' ἀνο-
μος δὲ γλύτων' εὐελεα· τὸ κεφάλι τοῦ θάπερτε
τὴν ἰδία ὥρα πού θάρνιουνταν νὰ διορθώσῃ μὲ τὸ
στεφάνι τὴν προσβολή. Μὰ ἐδῶ στὸν ζῆνον τόπο
τί μπόρεῖ νὰ κάμῃ αὐτὴ; Ἡ παλιόκαπα ἀπὸ τὰ
βουνα, πού ξεχειμάζει ἐδῶ ὁλοτρόγυρα, εἶναι μο-
ναχὰ γιὰ νάρχεται νὰ τὴν παρακαλῇ νὰ στέλνῃ
στὸν εἰσπράχτορα καὶ στὸν εἰρηνοδίκη. Ἐκεῖνοι
ποῦνε νὰ ἐκδικιώνται τοὺς ἀρχόντους τους, δὲν ἀρ-
γατεύονται μὲ τὸ τσαπὶ καὶ δὲ φυλὰν κειάδια· τὰ
δικατίζουν μοναχὰ. Δὲ μῖνει ἄλλο λοιπὸν παρὰ
νάρθῃ ὁ πατέρας νὰ τὰ ξεμπλέξῃ μόνος του, νὰ λο-
γαριαστῇ σὰν ἀρχοντας μὲ τὸν παλιόμπικαλτ.

(Ἀκλὸς θεῖ)

καὶ ἔλαμψε λαμπροχέρωμα. Κάποιος τεμονιλικὸς
πόθος σὰ νὰ γεννήθηκε στὸ εἶναι μου βαθιά

Καὶ μέσα μου σιγάνησε μιά γλυκεῖα φωτιά
κεῖνο τ' ὄνειροθύμητο τὸ τριανταφυλλέιο.

Κ' ἔσταξ' ἀπὸ τὰ μάτια μου μέσα εἰς τὴν καρδιά
κατακλυσμός τριανταφυλλῶν. — Ἀχ ἄστρινο ἀγγελάκι...

2

...Καὶ τράβηξα. — Ἀχ, πάει πᾶς κάθε δμορφιά στὴν
πλάση

Γὼν τδσβυσα τὸ πέθανα τὸ φῶς—ἄχ...—Ἐτσι
πρέπει!

Καὶ τράβηξα. — Καὶ τὴν πληγὴ πῆγα νὰ μοῦ σκεπάσῃ
ἡ λησμονιά. Τῆς βρύσης τῆς ἐγύρενα τὴ σκέπη.

Καὶ τράβηξα σεργάμενος στὴ βρύση, πού μοῦ τάζει
τὴν γιατριά, καὶ ρούφηξα... Καὶ ἡ καρδιά μου ἀνάσανε.
Καί, καθὼς ἦτο τὸ νερὸ π' ἀδιάκοπα σταλαῖει,
βάτοιο φνιτρώσαν μέσα μου καὶ ὅλα τὰ σκεπάσανε...

3

Πάλε μπροστά μου ἄστραψε ἡ πλανερὴ θωριά του
καὶ ἡ ψυχὴ μου ἀγροίκησε κατὰ νὰ τῆς μιλῇ.

Ὅσο καὶ ἂν μὲ περδοῦκλωσε ἡ λησμονιά, ἡ ματιὰ του
ἀστραφτερὰ μοῦ χάρισε μιά γλυκοχαρᾶνγῃ.

Ὡ! Νά ξεμέρῳσε ξανά! Τριανταφυλλέιο φῶς
γύρω τριγύρω σκόρπισε τὸ μαγικὸ ἀγγελάκι.

Καὶ τώρα πᾶς κακοκαιριὸς καὶ ἀγέρας δυνατὸς
δὲν τὸ ταραῖζονε ποτὲ τ' ὥραῖο μας καϊκάκι.

ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ

Ἡ Κοινὴ Γνώμη

ΕΥΚΕΣ ΤΗΣ ΣΤΑΧΤΟΠΟΥΤΑΣ

Παρίσι, Γενάρης 1909.

Φίλε Νουμά,

Ἀπ' τὸ Παρίσι πού τουρτουρίζει χωμένο μέσ
στὰ κάτασπρα τὰ χιόνια σὰν τὸ χωριάτῃ μὲς στὴν
ἄσπρη τὴ φλοκιστὴ του σιγγόνα, σοῦ στέλνω τὰ
χρόνια πολλὰ καὶ σοῦ εὐκοῦμαι νὰ προκόβῃς καὶ
ν' ἀπλώνῃς, χωρὶς πάθη, χωρὶς στεναχώριες, μὰ μὲ
ἀνεση, καὶ μὲ κουράγιον σὰ λεβεντόκορμο γιομάτο
δύναμη καὶ ὑγεία.

Εὐκοῦμαι καὶ σ' ὅσους σὲ διαβάζουνε ὅλες τίς
καλοσύνες. Ζωὴ καθαρή, γλυκιά, ἡρεμὴ, ἀπαλλαγ-
μένη ἀπὸ καταστροφές, ἀπὸ τιναγμούς, ἀπὸ σει-
σμούς σὰν τῆς Σικελίας, πού σπαράζουν τὴ ζωὴ καὶ
σκίζουν τὴν καρδιά καὶ τὴν κάνουνε κουρέλι. Στὰ
παιδιά εὐκοῦμαι νὰ μεγαλώουν, στὰ κορίτσια νὰ
ὁμορφύνουν καὶ νὰ καλοπαντρεύονται, στοὺς γε-
ρόντους νάχουν παιδιὰ καὶ ἐγγόνια πού νὰ τοὺς
ἀγαπᾶνε καὶ νὰ τοὺς τιμῶνε. Ναί! νὰ τοὺς λα-
τρεύουν τὰ παιδιὰ, καίνοὺς πού τοὺς γέννησαν, τ'
ἀνάθρεψαν καὶ παιδεύτηκαν γι' αὐτὰ. Ἀχ! πῶς
τ' ἀγαπᾷ τὰ γεροντικά τους χερᾶκια τὰ ζω-
μένα μὰ μαλακά, μαλακά καὶ ἀλαφριά σὰ φτερο-
γίττες, σὰν ἀγεράκι πού χαϊδεύει καὶ εὐλογεῖ
γλυκὰ γλυκά.

Εὐκοῦμαι καὶ στοὺς πλούσιους τοὺς καλόμειρους
νὰ πονοῦν τοὺς κακομεριάζουσιν. Στοὺς φτωχοὺς
ὕπομονη νὰ ἔχουν, καὶ γιὰ τὸ τέλος τῶν εὐκῶν εὐ-
κοῦμαι καὶ στὴ Βουλὴ νάιναι γιομάτῃ ἀπὸ τίς τρεῖς
καὶ νάχη ἀπαρτία!

Βλέπεις, καλὲ μου Νουμά, πῶς ἂν καὶ δὲ σοῦ
συνογράφω διὰ σὲ ξεχνῶ καὶ πολὺ σοῦ καλοθέλω.
Ἀνάρια ἀνάρια τὸ φιλὶ νάχη καὶ νοστιμάδα.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς σπάνις ἔχω τὴν εὐχα-
ρίστησιν νὰ σὲ διαβάξω, μόνο σὰν τυχαίνει καὶ πη-
γαίνω σ' ἓνα φιλικὸ μου σπίτι πού σὲ λαβαίνει.